

Kıvılcım

MART 89
SAYI: 2
750 TL (KDV DAHİL)

devrim için savaşmayana sosyalist denmez

POLİTİK SÜREÇ VE DEVRİMİN MEVZİLENİŞİ

26 Mart 1989 yerel seçimleri, Eylül döneminde 6 Kasım 1983 genel seçimlerinden bu yana yapılacak beşinci seçim oluyor. Bilindiği gibi yerel seçimler, belediye başkanlıkları ve İl Genel Meclisi üyelikleri için yapılıyor. Doğrudan siyasal iktidarı etkileyici bir özelliği yok. Ancak seçime hazırlanan muhalefet partileri ve burjuva basının genel yorumu bu seçime Türkiye'nin bundan sonraki gidişini belirleyecek bir önem yüklüyor. "Eğer ANAP %35 oy oranının altına düşerse iktidardan çekilmeli" "SHP birinci parti olduğu takdirde; Cumhurbaşkanlığı seçiminden önce bir genel seçim yapılmalı, yeni Cumhurbaşkanını da bu meclis seçmelidir" gibi yorumlara hemen her gün rastlıyoruz. Muhalefet partilerinin bu yaklaşımına karşı, Başbakan Turgut Özal, bir yandan Cumhurbaşkanlığına oynarken, diğer yandan da ANAP'ın altındaki zeminin kayganlaştığını görmezden gelemiyor. Yerel seçimlerden ANAP ikinci parti durumunda çıktığı takdirde, siyasi alanda çok ciddi bir açmazla karşı karşıya kalacağını biliyor. Üstelik bu açmaz yalnız Özal'ın ve ANAP'ın değil, aynı zamanda Türkiye finans-kapitalinin de açmazıdır. Bu açmaz ekonomide (altyapıda) giderek derinleşen krizin siyasi ortama (üstyapıya) yansımasıdır.

KRİZ

Türkiye ekonomisinin içinde bulunduğu krizi ilan eden bir açıklama Özal'ın uluslararası düzeydeki önemli destekçilerinden Dünya Bankasının hazırladığı rapor olmuştur. *Nokta* dergisinin 22 Ocak 1989 tarihli sayısında yayınlanan raporun, konumuza ışık tutması açısından, altını çizdiği bazı tespitlerine kısa bir göz atacak olursak:

-"*Dış borçlar büyük oranda artmıştır.* "(Şu anda 45 Milyar Dolar)

-"*Bu artış hükümetçe izlenen enflasyonist politikadan kaynaklanıyor.*"

-"*Enflasyon bu hızla devam ettiği takdirde kredi akışı yavaşlayacak, kalkınma hızı düşecektir.*"

-"*Maaş ve ücretler enflasyon karşısında erimiştir.*"

-"*Hayali ihracaat artmıştır.*"

-"*Ödemeler dengesi açığı görüldüğünden daha fazladır.*"

-"*Gelir dağılımı, çalışanlar ve tarımdan geçinenler aleyhine gelişme kaydetmiştir.*"

-"*Bütçe açığı ve kamu harcamaları kontrolsuz artmıştır.*"

-"*Yatırımlar üretken sektör dışına taşmıştır.*"

-"*İşsizlik büyük boyutlara ulaşmıştır.*"

Yine aynı derginin belirttiğine göre, Dünya bankasında uzun yıllar üst düzey yöneticiliği yapmış Maliye Bakanlığı uzmanlarından biri, şöyle diyordu: "*Dünya Bankasını yakından tanıyan biri olarak, böyle bir kuruluşun bir üye ülke hükümetini değerlendirirken bundan daha eleştirici bir dil kullanması mümkün değildir.*"

Bu tarz eleştiriler yalnız Dünya Bankasından gelmiyor. Türkiye finans-kapitalinden de buna benzer sesler yükseliyor. İstanbul Sanayi Odası'nın Aralık 88'de yayınladığı rapor ekonominin "durgun" olduğunu belirtiyordu. İ.S.O. raporuna göre; "*Otomotiv sektöründe üretim %37'ye varan oranda düşüyor... dayanıklı tüketim malları üreticileri satışların düştüğünü açıklıyorlar. Tekstilde erken gelen ucuzluk kampanyaları başlıyor. İnşaat malzemeleri satışında %30'a varan bir talep gerilemesinden sözediliyor.* (1) TİSK. Başkanı Halit Narin, 1988 yılı içersinde "*bütün ümitlerin kaybolduğunu... 1989 için hiçbir sanayicinin plan yapmadığını*" açıklıyordu. Yine finans-kapital cephesinden Ankara Sanayi Odası Başkanı Mümin Erkunt, mevcut durumu şöyle değerlendiriyordu. "*Türkiye 1988'de başlayıp 1989'un sonlarına doğru uzanacak iktisadi bir darboğazın eşiğindedir. Enflasyon %90'lara yaklaşmıştır. Yıl ortasında üretimde hızlı bir düşüş başlamış ve bu düşüş süratle devam etmektedir. 1989'da enflasyonu aşağıya çekmek için program hazırlanmıştır. Devlet, satın almalarda, ihalelerde sıkıntıya girecektir. Bu da bizim üretimimizi kısmamızı getirecektir. Sanayicilerin üretimi kısması, iflasların ve tasfiyelerin artması sonucunu doğurur.* "(2)

Ülke ekonomisinin içine saplandığı bu çıkmazı giderme yolunda, Özal hükümeti tarafından geçen yıl gündeme sokulan "4 Şubat kararları"ndan sonra, 24 Ocak ekonomi politikasına ikinci "yama" olarak planlanan "12 Ekim Kararları" da çok kısa bir sürede başarısızlığa uğradı. Türk Lirasından kaçışı durdurup, TL'nin itibarını yükseltmeyi ve enflasyonun aşağı çekilmesini hedefleyen 12 Ekim kararları ile genel olarak;

a- Merkez Bankası para basımını önemli ölçüde azaltacak,

b- Bankalar döviz tevdiat hesaplarının munzam karşılıklarını TL. olarak yatıracaklar,

c- Serbest faiz uygulaması ile, özellikle vadeli hesaplar faizin enflasyon oranına denk bir düzeye yükseltilmesiyle, dövize yönelen tasarrufun bankalara akması sağlanacak..

Bu kararlar doğrultusunda adımlar atıldı. Bazı bankalar %84'e varan faiz oranı belirlediler. Ancak çok kısa bir süre sonra, bankalar Merkez Bankası'nın bu gidişe müdahale etmesini istediler.

Ekonomik alandaki krizin göstergelerini istediğimiz kadar detaylandırabiliriz. Ancak amacımız krız belirlemesine kaynaklık eden bazı noktaların altının çizilmesidir. Diğer yanda, ekonomik yapıda yaşanılan kirizin politik yapıya ve toplumun sosyal yaşamına etkileri artık günlük yaşamımızın parçası haline gelmeye başlamıştır.

Giderek büyüyen ve her türlü sosyal ve ahlaki çöküntüye kaynaklık eden işsizler ordusu; işçilerin gerçek ücretlerinde yaşanan başdöndürücü düşüş ve bunu engelleme olanak ve araçlarından yoksun bırakılışlarının yarattığı umutsuzluk ve öfke; kırsal alanlarda, taban fiyatının düşük tutulması; destekleme alımlarının yapılmaması, gübre, akaryakıt vb. gibi temel maddelerdeki fiyat yükselmelerinin yarattığı yoksullaşma; egemen sınıf içindeki kavgaların artık engellenemez bir boyuta sıçrayarak su yüzüne çıkması; MİT raporu; tüm bağlantılarıyla Horzum olayı; Şemiler-Kaya Erdem çatışması; hayali ihracaat ve diğer soygun, talan mekanizmalarının peşpeşe açtığa çıkması; yeraltı dünyasının (devlet güvenlik güçlerini de içine alan) kanlı hesaplaşmaları; intiharlar; fuhuşun korkunç boyutlara ulaşması; her gün sayısı yükselen cinayetlerle, hemen tüm civataları gevşemiş, her sarsıntıda bir taşı düşmeye hazır, eskimiş bir araç görünümü veriyor bugünkü Türkiye.

☛

Şimdilik ağır bir tempoyla da olsa, giderek yaygınlaşan ve radikalleşme eğilimleri gösteren işçi sınıfı hareketi ile Kürdistan'da tüm ideolojik, politik ve yapısal zaaflarına karşın beş yıldan beri süren gerilla mücadelesi, varolan siyasal krizin hem işareti, hem de onu derinleştirici unsurlardır.

KRİZ KARŞISINDA FİNANS-KAPİTALİN TERCİHLERİ

12 Eylül 1980'den bu yana (Adnan Kafaoğlu'nun ekonominin patronu olduğu kısa bir dönem hariç) ülke ekonomisini Özal yönetmiştir. Bugün gelinen nokta uygulanan bu ekonomi politikanın sonucudur. Yarın Özal ekonomik ve politik tercihlerini değiştirmeyeceğine göre, Özal için yol bitmiş, yapabileceği çok fazla şey kalmamıştır. Bu açıdan Özal, yerel seçimlere giderken, ikinci parti durumuna düşmemek için elinden geleni yapacaktır. 26 Mart seçimlerinde %35'in üzerinde oy alabilirse, Özal açısından bu hem bir nefes alma olanağı sağlayacak, hem de önüne bir ucu Cumhurbaşkanlığına kadar uzanan yeni bir yol açılabilecektir. Eğer bunu başaramazsa pratik olarak da Özal yolun sonuna gelmiş olacaktır. Bu aşama krize çeşitli sınıfların yanıt arama aşaması olarak değerlendirilmelidir.

Türkiye'de krizin bugüne kadarki deneylerden bilinen yanıtlarından en belirgin olanı, bir *ordu müdahalesi-darbe*'dir. Zaten renkli basını üstünkörü takib eden bir göz bile, 1985'den beri dozajı yükselen ve düşen ama hep devam eden bir darbe tartışması sürdürüldüğünü görebilir. 1950'lerden bu yana Türkiye kapitalizminin onar yıllık devrevi bunalımları askeri darbelerle aşılmıştır. 27 Mayıs 1960-12 Mart 1971-12 Eylül 1980 zincirlemesi 1990'lı yıllarda da darbe mi olacak sorusunu gündemde tutuyor.

Bu konu üzerinde bir kaç temel noktanın altını çizersek: Öncelikle; askeri darbeler sübjektif istek ve niyetlerle, bazı odakların zaman zaman körüklediği politik tartışmalarla gündeme girmez. Türkiye de askeri darbelerin zeminini ekonomik ve politik kriz oluşturur. Ancak her kriz ardından bir darbe getirecek diye bir kural yoktur. Asıl sorun, finans-kapitalin, krizi parlamento içi çözümlerle aşıp aşamayacağında çözümlenir. Eğer parlamento tıkanmış, parlamento içi çözümler ortadan kalkmışsa egemen sınıf için darbe, bir çözüm yolu olarak görülür. Oysa bugün Türkiye'de parlamento içi çözümler henüz tükenmemiştir. Hem SHP, hem DYP, yapılarında gerekli düzenlemeleri yaparak "tarihsel görev"lerine hazırlanmaktadır. Demek ki önümüzdeki dönemin yakın gündeminde bir ordu müdahalesi yoktur. Finans-kapital krizi öncelikle parlamento içi çözümlerle aşmaya yönelecektir.

Parlamento içinde ANAP iktidarı dışında şu anda renkli basına yansıyan çeşitli formüller var: Bunlar: Cumhurbaşkanlığı seçimini de kapsayan bir boyutla, ANAP-DYP ittifakı, ANAP'ın olası bir yerel seçim yenilgisinden sonra parçalanması halinde doğacak Demirel'i yeni düzenlemeler, sağda yeni bir parti girişimi ve yine yerel seçimlerden birinci parti olarak çıktığı takdirde "olası bir SHP iktidarı"dır.

SHP iktidarı dışında, diğer alternatif Demirel'li düzenlemeler bugün için hem ekonomik, hem politik bakımdan net olmaktan uzaktır. Bilindiği gibi DYP eski AP çizgisinin doğrudan devamıdır. Bu çizginin sınıfsal temeli: Finans-kapital tefeci-bezirgan ittifakıdır. Ancak son otuz yıllık toplum yaşantımızda her on yılda bir gelen askeri darbeler ekonomik planda antika sermayenin (tefeci-bezirganlığın) aleyhine bir yöneliş taşımıştır. Antika sermayenin ekonomik etkinliğinin finans-kapital lehine tasfiye edilmesi son iki darbenin önemli hedefleri arasındadır. Bugün DYP yine aynı sınıfsal zemine oturmaktadır. Bu özelliği nedeniyle de "şehirlerde" yani modern sermaye merkezlerinde etkin olamamaktadır. Esas gücünü kırsal alanlardan almaktadır. Çünkü henüz finans-kapitalistler alternatif bir güç olarak bütünüyle DYP'yi benimsememişlerdir. Bu durum her seçim öncesinde DYP'nin birincil derdi olan "Büyük Şehirlerde" ne yapacağı sorununu gündeme getirir. Demirel'in kırsal alanlarda iddialı olmasının altında yatan neden iki boyutludur. Belki de Özal ile Demirel arasındaki en belirgin ayrım çizgisi buradadır. Özal, tasarrufu özendirerek, iç piyasadaki talebi kısıp, ekonomiyi ihracata yönlendirdi. Destekleme alımları ve sübvansiyonları durdurdu. Bu yaklaşım özellikle kırsal alanlarda hızlı bir yoksullaşma getirdi. Demirel ise daha önceki iktidar dönemlerinde, iç piyasayı temel alan bir ekonomi politika uyguladı. Bu politikanın doğal sonucu olarak özellikle kırsal alanlarda destekleme alımları ve temel gereksinmelerde devlet kasasından sübvansiyonlarla köylülüğün satın alma gücünü yükseltiyordu. Bugün kırsal alanlarda Demirel'e yönelik sempatinin bir nedeni budur. Öteki neden AP iktidarları döneminde kaynak dağılımından her zaman paylarını alan kasaba eşrafı, tefeci-tüccar, toprak ağalığı gibi antika sermaye güçlerinin eski dönemi aramalarıdır. Sonuç olarak, Demirel başından beri çizdiğimiz genel tablo içinde Türkiye finans-kapitalinin elinde yakından tanınan bir koz ve gerektiğinden kullanılacak bir yedek güçtür. Bu aşamada iktidar alternatifi olmaktan uzaktır. Ancak bir güç olarak siyasi yelpaze içinde varlığını sürdürür. ANAP'lıların *"Bu seçimden DYP yenik çıkarsa, ya da oylarını arttıramazsa dağılır. Demirel de başında kalamaz, gider"* (3) gibisinden açıklamalarına Demirel şu yanıtı vermektedir: *"Demirel gideriş biter derler... bu 1970'lerden beri söylenir. 19 senedir bu formül var. Ama ben de varım.."*

Parlamento içi çözümlerden şu anda en potansiyelli görüneni, yerel seçimlerden birinci parti olarak çıkması halinde olası bir SHP iktidarıdır.

SHP'nin iktidar olabilme dinamikleri ve onun gerek doğrudan işçi sınıfı hareketi ile, gerekse devrimci güçlerle olan karşılıklı ilişkileri, etkileşimi önemlidir. Bir Ecevit deneyi ve 12 Eylül yenilgisi yaşamış devrimci hareketimiz açısından doğru kavranması gerekmektedir.

12 Eylül faşizm döneminden "sivil yönetim"e "geçiş" 27 Mayıs ve 12 Mart'ta olduğu gibi "devlet partisi" CHP eliyle ve "sol" görüntülü olmadı. Tam tersine 12 Eylül darbesinin geliş *dinamikleri* ve *niteliğiyle* uygun bir biçimde; finans-kapital partisi ANAP tarafından *doğrudan* ve *kontrollü* olarak sağlandı. Bu süreçte sosyal demokrat hareket de 12 Eylül'cülerin çizdiği sınırların içinde belirlendi. Önce Halkçı Parti'nin kurdurulması, SODEP'in 1983 seçimlerine katılmasının doğrudan veto-lar yoluyla engellenmesi bu politikanın sonuçları oldu. Bu uygulamalar neden-sonuç ilişkisi içinde, sosyal demokrat hareketin 1983-88 arasındaki politika yapma tarzını belirledi.

SHP'deki durgunluk ve alternatifsizlik, Deniz Baykal'ın Genel Sekreter olduğu son kurultaya kadar sürdü. Son kurultayla birlikte SHP hem iç belirsizliğe hem de alternatifsiz edilgen politik çizgisine son verdiğini ilan etti. Deniz Baykal'lı bir SHP *geç* ve *cılız* da olsa iktidar alternatifi bir parti olduğu mesajını topluma verebildi. Günlük basın ve bazı politik çevreler partinin eski ataletini üzerinden atabileceği ve "iktidar yürüyüşüne" çıkabileceği noktasında birleştiler.

Metin Toker *"Kurultaydan Sonra SHP"* adlı makalesinde şöyle diyordu: *"...SHP'nin son kurultaydan çok güçlenerek çıktığı açıktır... çünkü kurultay kamuoyunun, dolayısıyla oradaki sade seçmenin iki önemli bekleyişine olumlu cevap getirmiştir. SHP'nin laçka, belirsiz hali, işi kenarından tuttuğu izlenimi kurultayın canlılığı ile ortadan kalkmış, parti içinde herkesin ayakta olduğunu göstermiştir. İkincisi, SHP'nin 'alternatif politika' üretemediği genel bir kanıydı, bu konuşulmuş. Özellikle Erdal İnönü ve Deniz Baykal bunu işlemişler, tabii fazla ayrıntılara girmeden ana çizgileri çekmişlerdir. Bunun sanayi ağırlıklı ekonomi olacağı açıklanmıştır. Sosyal demokrat parti emekten yana bir parti olduğuna göre bu doğru bir tercihtir. Ve işçi kadar sanayicinin de desteğini alacaktır."*(4)

Benzer bir değerlendirme de Uğur Mumcu yaptı ve şöyle dedi: *"..Görünen köy kılavuz istemez. ANAP gidiyor SHP geliyor... Türkiye yeni bir sürece giriyor. Ekonominin militarizasyonu ürünü olan ANAP, ekonomiyi içinden kolay kolay çıkılmaz bunalımlara sürükledikten... sonra ülkeyi yönetemez hale düşüyor... SHP canlı ve dinamik bir kadro eliyle, sivilleşme ve demokratikleşme yolunu açıyor." Cumhuriyet,* 5)

Bugüne kadar SHP'ye gösterilmeyen ilgi ve iltifat son kurultayda gündeme geldi. O halde son kurultayın getirdiği nedir? Parti programında ve güncel istemlerinde hiçbir değişiklik olmadı. Bugün SHP'nin programı ve söyledikleri iki yıl öncesinin aynısı olduğu gibi, SODEP programından da çok farklı değildir.

En belirgin değişiklik "vitrin"de gerçekleştirildi. Baykal, ekibiyle birlikte partiye egemen oldu.

Deniz Baykal'ın Genel Sekreter olarak parti yönetimini ele geçirmesi bazı çevreler tarafından, 1973'lerdeki Ecevit'in "Karaoğlan" imajını hatırlatır bir tarzda, *"siyasette yağızoğlan devri"* diye ilan edildi. Dikkat edilirse Baykal -Ecevit kadar olmasa da- sanayicilerden tutuklu ailelerine kadar geniş bir yelpazenin umudu haline getirilmek isteniyor.

Bu noktada Baykal'ın görüşleri ve tercihlerinin bir incelenmesi, konuya netlik sağlaması açısından gereklidir.

Öncelikle, Baykal'ın ana sloganlarının "sanayileşme" ve "demokratikleşme" olduğunu belirtelim. İlk bakışta ANAP'ın "yatırımları kısma" politikasına karşı "sanayileşme", 12 Eylül'le bütünleşen baskıcı ve yasalcı yönetim tarzına karşı demokratikleşme sloganları birçok toplumsal kesiti harekçtlendirebilir. Ama ilk izlenimden sonrası biraz umutsuz. Çünkü:

a) Bu önerilen politikalar *yeni* değil, b) Baykal bunları *ilk defa* dile getirmiyor.

1973 seçimleri öncesinde, Ecevit sanayicilerden işçi sınıfına kadar her kesimin "umut"u haline dönüştüğünde bu sloganlarla kitleleri harekete geçirmişti. 1974'te Ecevit iktidara geldiğinde, Deniz Baykal'da Maliye bakanı olarak görev almış ve "teşvik kredileri" Cumhuriyet tarihinde görülmedik boyutlarda finans-kapitalistlere akmaya başlamıştı. Yani, Ecevit iktidarı ile birlikte milyonlarca emekçinin umudu ve coşkusu Ecevit-Deniz Baykal eliyle finans-kapitalistlere kredi ve teşvik primine dönüşmüştü.

Baykal'ın, SHP kurultayından önce sanayicilerle toplantı yaparak onlara kendi programını anlatmasını ve güvence vererek "ürküntülerini" gidermesini soldan eleştirenleri şaşkınlıkla karşıladığımızı belirtelim. Bu arkadaşlar Baykaldan başka bir yöneliş mi bekliyorlar. Yoksa, Baykal'a karşı "sol kanat"ı destekleyerek daha ileri bir stratejinin uygulanmasına destek olduklarını mı zannediyorlar.

Özellikle *2000'e Doğru* dergisi ve Doğu Perinçek Baykal'ın finans-kapital çevrelerine yönelik "göze girme" çabalarını ve finans-kapitalistlerin ona gösterdikleri "sıcak ilgi"yi şiddetle eleştirerek, emekçi kitlelerle Sol Kanat'a yönelik gerçek dışı bir hava (illüzyon) yaratmaya çalışmaktadır.

Baykal'ın sanayileşme programının kaynak sorununu eleştiren ve bu noktadaki çıkmazı ortaya koyan Doğu

Perinçek'in bir yazısı "*Büyük bankaların ve büyük burjuvazinin kontrol ettiği gazeteler, Deniz Baykal'ı niçin böylesine yıldızlaştırdılar?*" sorusunda düğümleniyor. Bu soru önümüzdeki dönemin kilit sorusudur. Ancak cevabı sosyalistler açısından pek bilinmez değildir. 1973'te Ecevit'i neden destekledilerse, bugün Baykal'ı da benzer nedenlerle destekliyorlar. Ne demek istediğimizi biraz açalım: Finans-kapital 12 Eylül'ün olağanüstü desteği ile bir süre başarılı olan, 1985'ten beri hızla düşüş kaydeden ANAP'tan umudunu yavaş yavaş kesiyor. Ancak yeni alternatifin, hem 8 yıllık baskı ve zulmün kitlelerde biriktirdiği öfkeyi, demokratikleşme taleplerini nötralize edecek, hem de çözümü kapitalist sistem içinde arayacak bir politikası olması gerekiyor. Bu anlamda Baykal hem denenmiştir, hem de finans-kapital açısından bugünkü politikasıyla net ve güven vericidir.

Tam da bu noktada, SHP içindeki "Sol Kanat"ın durumu gündeme geliyor. Parti içersinde önemli bir güce sahip oldukları bilinen bu grup, kurultay öncesinde ve sonrasında, Baykal'la olan ayrılıklarını, bakış ve yöneliş farklılıklarını programatik düzeyde açıklamadı. Aksine aynı programı savunduklarını altını çizerek belirlediler.

Demek ki, sanayileşme, demokratikleşme, toprak sorunu, gelir dağılımı, vergiler, kaynakların kullanımı gibi temel konulardaki ayrılıkları, bunların Baykal ile, İnönü ile aynı programı onaylamaları aynı parti içinde birlikte siyasi mücadele yapmalarına engel olabilecek boyutlarda değil. Olsa bile bu tamamen "Sol Kanat"ın kendisini ilgilendirir.

Bu aşamada sosyalistlere düşen görev, bir yanıyla onları işçi sınıfının mücadelesini daha da boyutlandıracak reformların elde edilmesi için zorlamak, diğer yanıyla da, "sol" demagojilerle işçi sınıfının ve emekçi halkların bilincini bulandırmalarını engellemektir. Sosyal demokrasinin "sol"uyla işçi sınıfı hareketi arasındaki sınır çizgilerinin belirginleştirilmesi ve bu belirginliğin titizlikle korunması bugünün önemli görevlerindendir.

Bugünkü "sol kanat" öncülerini 1980 öncesi CHP içi mücadeleden iyi tanıyoruz. Bütçe görüşmeleri, 5 yıllık kalkınma planları, ekonomik önlem paketleri gibi kapitalist sistemi doğrudan ilgilendiren temel konuların tartışılması sırasında hiç sesleri duyulmayan "sol" parlamenterler, Kontrgerilla, MİT, işkence gibi sorunlarda keskin çıkışlar yapıyorlardı. Bu özellikleriyle bir yandan DİSK- TÖB-DER, TMMOB gibi örgütlere, diğer yandan devrimci gruplara kadar uzanıyor, bu demokratik yığın örgütleriyle CHP arasında "köprü" görevi yapıyorlardı. Bu konumları nedeniyle, her zaman Ecevit ve Parti merkezi tarafından eleştiriye uğramalarına karşın hiçbir zaman CHP'den tasfiye edilmediler. Çünkü önemli bir militan ve kitle potansiyelinin CHP'ye bağlanmasını sağlıyorlardı.

Bugün SHP içindeki sol kanat da benzer nitelikler vermektedir. Cezaevlerindeki baskılara, işkenceye, yer yer Kürdistan'daki devlet terörüne yüksek sesle karşı çıkmaları ve mücadele etmeleri önemlidir. Sınırsız genel af mücadelesini desteklemekte, düşünce ve örgütlenme önündeki engellerin kaldırılması için mücadelede, parlamento içinde ve dışında belli bir çabaları vardır. Demokrasi mücadelesinin bu mevzilerde desteklenmesi ve geliştirilmesi acil görevdir. Sol kanat bu konularda lafı işine uygun davranmaya, kitle hareketiyle ve örgütlü mücadele ile zorlanmalıdır. Burada bir parantez açmak gerekiyor. Başından beri sıraladığımız demokratik istemler konusunda Baykal ve ekibi de sol kanattan çok farklı düşünmüyor. Örneğin son SHP Kurultayı'ndaki konuşmasındaki Deniz Baykal şöyle diyordu:

"*... bugün burada bulunan SHP'lilerin hiçbiri yarın olası bir SHP iktidarında 141. ve 142. maddelerin kaldırılmasından rahatsız olacak durumda değillerdir... 1 Mayıs'ın Emek ve İşçi Bayramı olarak kutlanmasından mutluluk duyacaklardır... başlangıcı ile, geçici maddeleri ile, tüm anti-demokratik unsurları ile Anayasanın kökten değiştirilmesine bütün güçleriyle katkıda bulunacaklardır... burada bulunanların hepsi CHP'nin, DİSK'in açılmasından mutluluk duyacaklardır.*" (6)

Demek ki sosyal demokrasinin "sağ"ı da "sol"u da bugün yığınların acil taleplerini yerine getirmek ve onlar uğruna mücadele edeceğini sık sık dile getirmek zorundadır.

Yazımızın bu bölümünü Mehmet A. Birand'dan bir alıntı ile bağlayalım: "Baykal'dan Beklentilerimiz" başlıklı yazısında, Birand şöyle diyor: "*İş çevreleri, ünlü etkin çevreler ve Özal'a bir şey olursa ANAP'ın alternatifini arayan ilgililer de SHP'ye giderek artan bir biçimde hükümet olabilecek parti gözüyle bakıyorlar. Herkesin Deniz Baykal'dan beklentisi, SHP'ye bir an önce çeki düzen vermesi, sürekli fikir ve alternatif politikalar üreten bir parti durumuna sokmasıdır.*"

Kurultaydan bu yana Deniz Baykal tam da M. A. Birand'ın söylediği gibi bir yandan "*örgüte çeki düzen*" verirken diğer yandan da "*sanayiciler*" ve "*etkin çevreler*"e kendi programını anlatmaya çaba göstermiştir. "Örgüte çeki düzen verme" operasyonunda iller ve ilçeler düzeyinde "sol" kanadın tasfiye edilmesi, SHP dışındaki devrimci harekete karşı duvarların yükseltilmesi biçiminde sürüyor. 29 Kasım 1988 günü İstanbul, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, Siirt, Malatya ve İçel il örgütlerinin görevden alınması, bunun en boyutlu örneklerinden biridir. Görevden alma gerekçesinde SHP MYK'sı şöyle diyor: "*Örgütlerimizi gerçek bir düzen ve disiplin içinde tutmak zorundayız. Uygulama ve yönetim biçimlerini partinin görüntüsünü Genel Merkezce belirlenen doğrultuda yansıtmayan örgütlerimiz için bir dinlendirme ve onarım gerekmektedir.*"

Bu illerden verilen "*bozuk görüntü*" o günlerde cezaevlerinde devrimcilerin yükselttiği mücadeleye destek olmak ve dışarda tutuklu yakınlarının örgütlediği açlık grevlerine SHP binalarını açmaktı. Ancak SHP yönetimine göre, "iktidara hazırlanan parti için bu görüntüler aşırı"ydı. Bu aşırılıktan arınarak iktidara gelinebilirdi. Demek ki özetlersek: Yerel seçimlerde ANAP yenilgiye uğradığı taktirde SHP'ye iktidar yolunun açılması büyük bir olasılıktır.

Olası bir SHP iktidarı bugün varolan ve giderek derinleşecek olan krizi aşabilir mi? İşte bu olanaksızdır. Özal ilk dört yılda aldığı mesafeyi 12 Eylül süngülerinin gölgesinde sağlamıştır. Bugün birikmiş sorunlara SHP programının kalıcı çözümler bulması olanaksızdır. Demek ki bir SHP hükümeti 12 Mart sonrasında CHP'nin gördüğü "geçiş dönemi" iktidarı işlevini görecektir. İktidar ediliş koşulları ve "misyon"u gereği devrimci mücadeleye karşı duvarlarını yükseltecek olan bu hükümet aynı zamanda geniş halk yığınlarında birikmiş anti-faşist öfkeye paratoner olabilmek için "demokrat-ilerici" görünümler alma zorunluluğuyla karşı karşıya kalacaktır.

Bu zorunluluk, işkenceye karşı mücadele, Genel Af, işçi sınıfının ve emekçi halkların düşünme ve örgütlenme özgürlüğüne konmuş yasakların geriletilmesi gibi asgari noktalarda bazı reformların gerçekleştirilmesini gerektirecektir.

Reformlar için mücadele ile reformizmi birbirinden ayırmasını bilen bir devrimci hareket, işçi sınıfının mücadelesinde yeni olanaklar sağlayacak böylesi reformlar uğruna mücadele etmelidir. Unutmayalım ki sosyal demokratlara bu tarz reformların yaptırılabilmesi için bile güçlü bir sınıf mücadelesinin baskısı gereklidir.

SONUÇ

Buraya kadar izlediğimiz süreç ve elimizdeki göstergeler, krizin kalıcılığına işaret ediyor. Ekonominin şu an içinde bulunduğu durum, kolay düzeltilebilirlik sınırını çoktan açmıştır. Bu durumu iki burjuva ekonomistinin tespitlerinden izleyelim:

Prof. Demir Demirgil şöyle diyor: "*Türkiye şu anda çok kritik ve düzeltme imkanları çok sınırlı bir noktada bulunuyor. Tedbir almak için çok geç kalmamıştır.*" (7)

Dr. O. Yalman yine aynı dergide ekliyor: "*Bu kadar önemli ve zıt kararlar dünyanın hiçbir yerinde bu kadar kısa sürede alınmazlar. Türkiye'de bugünden yarına ne olacağını bilemediğimiz günler yaşanmaktadır.*"

Deniz Baykal da bu durumun bilincinde olduğunu *Panaroma* Dergisi ile yaptığı bir söyleşide şöyle açıklamaktadır: "*..ne söylediğimizi bilerek 'enflasyonu kontrol altına almak gerekir' diyoruz. Bunun ciddi bir siyasal bedel oluşturabileceğini öngörerek söylüyoruz.*" Baykal'ın "ciddi siyasal bedel" dediği şeyin, 12 Eylül öncesinde Ecevit hükümetlerinin başına gelen ve ardından yaşadığımız süreç hatırlanırsa ne olduğunu anlamak zor olmasa gerekir.

Ekonomik olarak alabildiğine bulanık bu tabloya 26 Mart'tan sonra bir de Cumhurbaşkanlığı seçimi için süren mücadele eklenecektir. Gerçi 1987 Temmuzundan beri bu mücadele zaman zaman alevlenen bir tarzda zaten sürüyor. Ancak 1989 Kasım'ı yaklaştıkça çatışmalar daha da kızışıyor ve eski ittifaklar bozulup, yeni yönelimler ortaya çıkıyor.

Demek ki egemen sınıf açısından birçok düğümün kısmen çözümü veya kördüğüm olması yerel seçim sonuçlarına bağlıdır. Peki devrimci cephe açısından durum nedir? Öncelikle baştan yaptığımız tespiti yineleyelim: Kriz kalıcıdır ve giderek derinleşme eğilimi göstermektedir. Bu koşullarda işçi sınıfımızın ve emekçi halklarımızın krize verilecek yanıtları olmalıdır. Bugünkü aşamada örgütlülük düzeyleri itibariyle krizi karşılamaktan oldukça uzak bir noktada bulunsalar da onların yanıtı "krizi devrime dönüştürmek" olmalıdır.

Bu yanıt hemen ardından bir soru getiriyor. Türkiye'de bu gün "devrimci durum" yaşanıyor mu? Genel olarak devrim durumunun belirtileri nelerdir? Devrim durumunun tespiti açısındna şu üç belirtiyi öne sürebiliriz:

"*1- Egemen sınıfın kendi devletlerini değişmez tarzda muhafaza etmelerine olanak kalmaması; şu veya bu yüksek (yukardaki) krizlerin, yani ezilen sınıfların hoşnutsuzluğuna ve isyanına yol açan çatlakları yaratacak egemen sınıflara has siyasi buhranların patlaması... Devrim için alışıldığı gibi yaşamayı aşağıdakilerin istememeleri kafi değildir, aynı zamanda alışıldığı gibi yaşatmaya yukardakilerin de muktedir olmamaları dahi lazımdır.*

"2- Ezilen sınıfların gereksinim ve yoksulluklarının her zamankinden daha fazla keskinleşmesi

"Barışçıl devirlerde kendisini uslu uslu çapul edilmeye bırakan, fakat bütün buhran şartları içinde olduğu gibi, kasırgalı zamanlarda başlı başına tarihi ayaklanmaya içinden bir çekiliş duyan kitle faaliyetinin, yukarda söylenen sebeplerle, ama ikendiliğindenmişçesine yükselmesi..."dir. (8)

Günümüz Türkiye'si şüphesiz bu koşulların hepsini birden ve bir arada barındırmıyor. Ancak devrim durumunun ilk ve esas koşulu olan "temel ekonomik zıtlıklar" ve "tarihi krizler" ülkemizde yaşanmaktadır. Bugünkü ekonomik sosyal ve siyasal veriler toplum yaşamında "*objektif koşulların*" oluşabileceğini gösteriyor. Ancak krizin bugünkü seviyesi ile işçi sınıfının ve emekçi halkların örgütlülüğü arasında büyük mesafe vardır. Devrimci örgütlenmenin bu gün içinde bulunduğu parçalanmışlık ve yetersiz örgütlenme düzeyi, ezilen sınıflar bakımından kriz koşullarında büyük bir zaaftır. Bu zaafın aşılması yani "*sübjektif koşulların*" oluşturulması devrimcilerin önüne acil ve çok yönlü görevler koymuştur.

Devamı 13. sayfada

TÜRKİYE'DE SOSYAL DEMOKRASİ VE AÇMAZLARI

Ülkede ne zaman bir seçim platformu açılsa devrimin seçimlerde takınacağı tavra ilişkin olarak sosyal demokratlar ve onların örgütleriyle olan bağlantı konu edilmeden olunamaz. Bu hem sosyal demokrasiyi devrimin bağlaşıklık sorunu içine alan toplumsal akışın gereğidir, hem de ülkemizde devrimci alternatifin -hele şu sıralar yaşadığımız gibi yenilgi sonrası dönemlerde- kendi ağırlıklı ve doyurucu politika zeminine kavuşamayışının ve bu yüzden de sosyal demokratik dehlizlerde yol arama yönelişlerinin kendiliğindenliği nedeniyledir. Ama ne var ki, Türkiye solu bugüne kadar sosyal demokrasi sorununa evrensel tanımlamaların dışında yaklaşma becerisini kesinlikle gösterememiştir. Bu, solun ülke sınıf gerçekliğini ve bu gerçekliğin sosyal ve tarihsel süreçlerde oluşumunu kavrayamamasının eseri olmuştur. Oysa evrenseli özgünle birlikte yakalamak yaratıcı marksizmin temel yaklaşımıdır.

* * *

Bu incelemede ilk adım bugün Sosyalist Enternasyonal'i oluşturan Avrupa sosyal demokrat partileriyle bizdeki sosyal demokrasinin arasındaki farkların saptanması olacaktır. Çünkü oturdukları sınıfsal zemin, tarihsel gelişim süreçleri ve diğer başkalıklar araştırmanın yönelişini belirleyecek niteliktedir.

Bugünkü sosyal demokrat hareketin ve partilerin kökenini oluşturan CHP gibi ülkemizin yakın tarihinin oluşumuna damgasını basmış bir siyasal hareketin değerlendirmesini yapabilmek, onun kuruluş dinamikleri ve geçirdiği değişim süreci içinde ele almayı gerektirir. Avrupa sosyal demokrasisi için kullanılan kuramlaşmış bazı formüller CHP'nin ve onun devamı olan DSP ile SHP'nin sınıf karakterlerini, yönelişlerini vb. açıklamaya yetmez. Hele Avrupa sosyal demokrasisiyle CHP'nin gelişimi birbirine hiç benzemez. Bundan dolayı birini açılımlandırmak diğerini anlamaya yardımcı olmayacağı gibi, kafa karışıklığı ve giderek kavram kargaşası yaratır.

* * *

Avrupa'da bugün varolan sosyal demokrat partiler, 1848 yılında K. Marx ve F.Engels tarafından kaleme alınan *Komünist Manifesto*'dan kaynak alır ve onun koyduğu temeller üzerinde yükselirler. Tüm Avrupa'yı saran 1848 devrimi ateşi içinde doğan ilk bilimsel sosyalist işçi hareketleri, Fransa ve Almanya'daki ayaklanmalar, bunların ilk filizlenmeleridir. 1848-50 devrim dalgasının yenilgisi ve bastırılması ardından gelen gericilik dönemi işçi sınıfı için, işveren sınıfının ağır baskıları karşısında, gizli faaliyetten başka bir yol bırakmamıştı. 1848-1871 gericilik döneminin iki ünlü diktatörü; Fransa'da Louis Napoleon ile Almanya'da Bismarck'a Batı Avrupa dar geldi. İki cambazın bir ipte oynayamayacağı gibi, iki diktatör de yanyana yaşayamazdı. Çünkü hem Fransız hem Alman burjuvazisi hızla gelişiyor, yeni topraklara, hammadde ve kaynağa ihtiyaç duyuyordu. 1870-71 Fransa-Prusya savaşı böyle patlak verdi ve bu savaşın içinden "Paris Komünü Devrimi" doğdu.

Paris Komünü yenilgisiyle bile bir tarihsel gerçeği kanıtladı:

"İşçi sınıfı artık doğdu, boğmaya gelmez bir sosyal güç olmuştu. Çünkü büyük makina sanayii kesince kanıtlamıştı ki, modern üretim sosyalleşmiştir. Bu üretimde herhangi bir işverenin varlığıyla yokluğu birdir, ama işçi sınıfı olmaksızın ne sanayinin, ne de toplumun var olmasına imkan kalmamıştır. Büyük sanayi hakiki işçi sınıfını 1818-1871 topluluğundan kurtarmış, toplumun bütün alanlarında söz sahibi yaparak, demokrasiyi dosta düşmana dayatmıştı... Artık işveren sınıfı, iktidarda olmasına karşın zaman zaman çıkarmak zorunda kaldığı kanunlarını kendisi çiğnemekle ve kulis arası gizli faaliyetlerle ancak gününü gün edebileceğini iyice anlamıştı. Madem ki işçi sınıfını yok edemeyecekti, açık egemenlik onun için bitmişti. İşçi sınıfını yeryüzünden silmek şöyle dursun, bir an için kanla bastırmak için bile: Paris gibi bir dünya başkentini yangına vermek, Fransa gibi ileri bir ülkeyi rakibi Almanya'nın gerisine alçaltmak gerekiyordu. İşçi sınıfının varlığını ve insan haklarını tanıyınca ise, tarihin hiçbir çağında görülmemiş bir olayla karşılaşıyordu. Alt sınıfın kendisini savunduğu siyasi ve ekonomik milyonlarla üyeli muazzam teşkilatlar ortalığı kaplıyordu." (1)

Engels'in *Fransa'da Sınıf Mücadeleleri* adlı eserinde dediği gibi: *"Milyonlarca üyesi bulunan bir partiyi yeryüzünden tüfek kurşunuyla silip atmaya., Avrupa ve Amerika'nın bütün kasalı tüfekleri yetmezdi..."* Tarihsel gelişim, toplum gidişindeki rollerde değişiklik yapmış, işçi sınıfı, tarihin tekerleğini ileriye doğru döndüren temel bir güç haline gelmişti. İşte sosyal demokrat partilerin bütün Avrupa'da kuruluşu bu dönemde gerçekleşti. Bu döneme sosyal demokrat partilerin Marksist evresi denebilir. Bu gelişmeler 1889'da III. Enternasyonal'in kurulmasıyla uluslararası bir nitelik aldı.

Bu partiler 1914'de I. Emperyalist Paylaşım Savaşı öncesindeki ayrışmaya kadar, (içlerinde ayrılığın izlerini başından beri taşımalarına karşın, 40 yıl boyunca işçi sınıfının ekonomik ve siyasal mücadelesinde etken, yönlendirici olmuşlardır. 1890'lardan itibaren, Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin liderlerinden Eduard Bernstein'in başını çektiği reformist akım, (Rusya'da Ekonomizm adını almıştır) Rosa Lüxemburg'un temsil ettiği Ortodoks Marksist kanatla sürekli mücadele içinde olmuş ve diğer ülkelerdeki sosyal demokrat partiler içinde aynı ayrılık ve mücadele yaşanmıştır. 1913-14 yıllarında yaklaşan savaşa karşı tavır işçi sınıfı partilerinde tartışma konusu olmaya başladığında, Bernstein-Kautsky kanadı *"her ülke işçi sınıfı kendi burjuvazisini desteklemelidir."* tezine vardığında sosyal demokrat partilerde kesin kopuşma olmuştur. Savaş sonrasında Marksizme kesin bağlılığını ilan eden, onun üzerinde yapılacak her türlü revizyona karşı çıkan partiler ya da partilerin içinde bulunan kanatlar, Lenin'in öncülüğünde III. Enternasyonal'in inşasına yönelmişlerdir. Komünist Enternasyonal II. Kongresinde sosyal demokrat partilerle işçi sınıfı partileri arasındaki sınır, şu sözlerle uzlaşmasız bir biçimde çiziliyordu:

"Komünist Enternasyonal'e üye olmak isteyen partiler, isimlerini değiştirmelidirler. Parti ismi salt formalite değil, birinci dereceden siyasi önemi olan bir konudur. Komünist Enternasyonal burjuva dünyasına ve sarı sosyal demokrat partilerine karşı kıyasıya bir savaş açmış bulunuyor. Komünist partilerle, işçi sınıfı davasına ihanet etmiş olan resmi 'sosyal demokrat' ya da 'sosyalist' partiler arasındaki fark, her sıradan işçinin gözünde mutlaka açık seçik hale getirilmelidir."(2)

Böylece sosyal demokratlarla işçi sınıfı devrimcileri arasındaki sınır en üst organ tarafından kesin hatlarıyla belirlenmiş oluyordu. Artık gevşek bir şekilde örgütlenmiş, kendilerine tanınan yasallığa rahatça adapte olmuş, işçi sınıfı bayramı olan 1 Mayıslarda yapılan gösteriler dışında hiçbir "ihtilalci" eylemi görülemeyen sosyal demokrat partiler, demokratik merkeziyetçilik esasına göre örgütlenmiş, disiplinli ihtilalci "profesyonel devrimciler örgütü" olan proletarya partileriyle ayrı ayrı sınıfların eğilim ve çıkarlarını temsil ediyorlardı. Sosyal demokrat partiler açısından geriye doğru atılmış, birinci adım sınıf uzlaşmacılığı ve reformizmdi. Ardından gelen dönemde, Batı kapitalizmi sömürge çapuluyla emperyalist aşamaya geçtiğinde, ezilen halkların elinden zorla alınan zenginlik kaynaklarından, küçücük bir kısmını verdiği ve kendisine itaatkâr köle haline dönüştürdüğü "Aristokrat İşçiler ve Sendikacılar" zümresiyle sosyal demokrat hareketi yönlendirdi. Burjuva sosyalizmi, burjuva demokrasisinin nimetleriyle yaşamak ve işçi sınıfının bilincini bulandırmak, onların siyasi mücadelesini engellemek için sosyalizme giden yolun önünde "son bent" olarak dikildi. Bugün ise Avrupa sosyal demokrat partisi emperyalizminin tahteravalli oyununun bir tarafı olmaktan öte bir işleve sahip değildir. Hâlâ milyonlarca işçiyi etkiliyor olmaları bu ülkedeki Komünist Parti'lerinin onlara bu şansı vermelerinin yanısıra, geçirdikleri tarihsel süreçten de kaynaklanmaktadır.

Kısaca vermeye çalıştığımız bu süreçten de anlaşılacağı gibi, Batı sosyal demokrasisinin temelinde işçi sınıfının devrimci eylemliliği yatmaktadır. Yani onlar en belirgin ilkelerinden biri olan "sosyal adalet"çiliklerini, işçi sınıfının tarihin akışına yön veren, modern sosyalist eğiliminden almışlardır. Bugün bu ilkeyi sosyalizmi engellemek için kullanmaya çalışmaları bu tarihsel gerçeği değiştirmez. Bizdeki sosyal demokratlar da çokça "sosyal adalet" ilkesinden söz ederler. Acaba onlar da sosyal-adaletçiliklerini işçi sınıfının devrimci eyleminden mi aldılar? Yoksa bizdeki sosyal demokrat hareketin tarihsel gelişim süreci daha farklı bir çizgi mi izlemiştir? Bu soruların yanıtını, Türkiye'nin kapitalizme geçişi -ya da Batılı anlamda geçemeyişi- probleminin içinde aramak, oradan kalkarak tarihe ve günümüze uzanmak sanıyoruz en geçerli yoldur. Bu konuda uzun tahlillere girmeksizin kısa formülasyonlarla yetineceğiz. Batıda 16. yüzyılda İngiltere'de başlayan kapitalizme geçiş süreci 1789 Büyük Fransız İhtilali'yle en ileri örneklerinden birini verdi. Tierseta (alt tabakalar) denen işçileri -ve derebeyi zulmünden bıkmış- köylüleri peşine takarak feodalizme karşı ayaklanan burjuvazi, sanayinin gelişmesi önünde engel olan tüm ekonomik ve siyasal kurumları parçalamaya, kendinden önceki üretim ilişkisini kökünden yolup atmaya yöneldi. Dolayısıyla egemen sistem haline dönüşen kapitalizm hemen yanıbaşında "kendi mezar kazıcılarını" da yetiştirdi. Tarihin sahnesine "işçi sınıfı" çıkmıştı. Batı da sanayi üretiminin belli bir gelişmenin ardından dış pazara, özellikle "doğu ticareti"ne yöneldiği sırada, Osmanlı ekonomisi ne durumdaydı?

"16. yüzyıldan beri başlayan Doğu ticareti, Avrupa metalarını Osmanlı ülkesine, rakipsiz düşman orduları gibi saldırtınca, henüz basit dükkancık ya da tek tük el imalathaneleri derecesine kavuşmuş olan yerli sanayi -karşısındaki yabancı sanayi el imalathanesi olarak kaldığı sürece- adım adım geriledi; sonra (iki yüzyıllık direnişten sonra) 18. yüzyılda, gövdesi makineleşen ve tepesinden buhar fışkıran Avrupa sanayinin kesin saldırısı,

☛

kapütülasyonlarla eli kolu bağlı olan yerli sanatlar cephesini apansızın yardı. 19. yüzyıl Türkiye'de sanayi hayatının krahı ve ölümü oldu. Sanayi ve ekonomideki çökkünlük Osmanlılığın yapıcı faaliyetini durdurdu." (3)

Yukarıdaki alıntıda da belirtildiği gibi, Osmanlı İmparatorluğu'nun sanayileşmeyi Batı'dakine benzer bir tarzda gerçekleştiremeyişi, ister istemez, Doğu ticaretine yönelmiş Avrupa kapitalizminin acentacılığına yazılması sonucunu doğurdu. Böylece 16. yüzyıldan beri Avrupa'da serbest rekabet sistemine dayalı olarak, sosyal ve ekonomik gelişmeye olumlu etkide bulunan kapitalizmin ülkemize girişi iki nedenle farklı bir süreç izledi.

a) Osmanlı ülkesinde tefeci-bezirgan sermayenin aşırıca gelişmesi, toplumu kıskıvrak sarmış, bütün gelişmeye açık yolları tıkamıştı. Çünkü: "*Modern sermayenin en büyük düşmanı olan ön sermaye, antika medeniyetlerde kapitalizmin gelişimini imkansızlaştırır. Osmanlı toprak münasebetlerinin bugüne dek süren özelliği buradan gelir.*" (4)

b) İç dinamikte var olan bu tıkanıklığı, Avrupa metalarının Türk pazarlarına rakipsiz düşman orduları gibi saldırması katmerleştirdi. Türk ve yabancı uyruklu sermayedarlar levantenliğe (komprador) yöneldiler.

Belirttiğimiz bu iki temel nedenden dolayı kapitalizmin Türkiye'ye girişi, kendinden önceki üretim biçimini kökünden kazıyarak gerçekleşemedi. Batı finans-kapitaline, ajan-acentacı yazılan müslim-gayrı müslim tüccarlar hem ekonomik hem de siyasal alanda egemenliği ele geçirdikleri dönemde, Batı'dan ithal "şirket ve banka"lar Osmanlı ülkesinde bir değişikliğin ve "ilerleme"nin sembolü oluyorlardı. Oysa ki o banka ve şirketler Avrupa'da kapitalizmin geldiği aşamada, "çürümüşlüğü ve asalaklığı" temsil ediyorlardı. Batı "emperyalizm aşamasına" gelmişti. Osmanlı ıslahatlarla kapitalizme girmeye çabalıvordu. Ancak o günün koşullarında ekonomik ve sosyal bir altüstlükte toplumu sanayileşmenin itici zembereğiyle ileriye götürebilecek bir burjuva sınıfı ortada yoktu. Türk burjuvazisi yukarıda açıklamaya çalıştığımız nedenlerden dolayı, sinik, korkak ve kalleştir. Hiçbir sosyal altüstlükte, burjuvazi en önde dövüşerek kendi yolunu kendisi açmamıştır. "Rusçuk Yaranı" Alemdar Mustafa Paşa'nın, Milli Kurtuluş Komitesi, Mustafa Kemal hareketinin açtığı yollardan gelişmiş ve iktidarı ele geçirmiştir.

Demek ki Batı'da toplumsal gelişimin itici gücü, bir aşamaya kadar burjuvazi, daha sonra özellikle konumuz olan sosyal demokrat hareket açısından işçi sınıfı olmuştur. Osmanlı'lıkta ve Türkiye'deyse, hemen hemen her ileriye atılışı gerektiren bunalım dönemlerinde burjuvazinin farklı zümrelerine "vurucu güç'lük yapan başka bir toplumsal dinamik vardır.

Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk yenilikçi kıpırdanmalar, III. Selim'le başlar. Nizam-ı Ceddid'i kurarak ilk yenileşme çabasını ordu'da uygulamaya koyan, III. Selim'in bu çabaları şiddetli bir reaksiyonla karşılaştı. Ayaklanma ve direnmeler sonucunda III. Selim tahttan indirildi. Onun başlatıp, devam ettiremediği yenilikçi eylemi, Rusçuk Yaranı (Ruscuk Dostları) devam ettirmeye çalıştı. Burjuva anlamında ilk yenilikçi gizli örgüt olan Ruscuk Yaranı, harekete geçebilmenin askeri gücünü, Alemdar Mustafa Paşa'da buldu. Belirli bir hazırlıktan sonra ordusuyla İstanbul'a giren Alemdar Mustafa Paşa, III. Selim'in boğdurulmasını engelleyemedi ama, Türkiye tarihindeki önemli yenileşme hareketlerinin ilk adımlarını atan II. Mahmut'u kurtararak padişah yaptı. Kendisi de sadrazam oldu. İktidarı ele geçirdikten sonra Ruscuk Yaranı'nın kurucuları önemli görevlere geldiler. III. Selim'in başlattığı reformları devam ettirmek isteyen Alemdar iki sorunu mutlak halletmedikçe adım atamayacağını gördü.

1. Orduda yenileşme ve merkezi yönetim.
2. Devlet yönetiminde merkezileşme.

Bir yandan Sened-i İttifak ile: Taşra derebeyiliği ile İstanbul birbirinden koparılırken, diğer yandan Sekban-ı Cedid adı altında, Yeniçeri Ocağından ayrı, eğitimli bir askeri kuvvet oluşturmaya girişildi. Ordu ve devlet bürokrasisinde bazı yenilikler gündeme sokuldu. Ne var ki Alemdar Mustafa Paşa'nın bu çabaları, hem derebeyleşmiş devlet kurumları, hem de onlarla iç içe girmiş olan tefeci-bezirganlık (mültezim, mübayaacı, vs.) tarafından tepkiyle karşılandı. Kendi çapında ciddi bir çatışmayı gerektiren bu momentte, Alemdar'ın açtığı yoldan siyasal iktidarı ele geçirmeye yönelen Ruscuk Yaranı, "radikal" bir ileri atılışın özgücü olamadı. Bu, doğuştan korkak ve sinik olan Türk burjuvazisinin yapısına aykırıydı. Ruscuk'lu Dostlar bir anda çekilmiş, Alemdar Mustafa Paşa'yı gerici dalga karşısında yanlız bırakmışlardı. Olay, yeniçeri saldırısı üzerine Alemdar Mustafa Paşa'nın evindeki barut mahzenini saldırgan yeniçerilerle birlikte havaya uçurmasıyla noktalandı.

Ruscuk Yaranı'nın ardından girişilen diğer yenilik hareketlerine de dikkat edilirse, hemen hepsinde ortak olan yan, yukarıdan aksiyonla gündeme sokulması ve ilk adım olarak orduda yenileşme ve modernleşmeyi hedeflemesidir. Nizam-ı Cedid'le başlayan bu çaba Asakir-i Mansure-i Muhammediye ile genişleyerek devam etmiş, gerek eğitim gerekse malzemede modernleşmenin ilk adımları orduda atılmıştır. Bu tarz yenileşme çabası, yalnız Osmanlı'ya özgü değildir; benzeri olayların, diyebiliriz ki, ilk örneklerini Mısır'da görüyoruz. Aşağıdan hiçbir sınıf eylemi söz konusu değilken, Osmanlı askeri valisi Mehmet Ali Paşa, 1820'li yıllarda orduyu modernleştiriyor; askeri okul ve tıbbiye açıyor. Barut fabrikası kuruyor. Avrupanın tekniğini ve bilimsel gelişimini Mısır'a yukarıdan aksiyonla taşımaya çalışıyordu. Aynı eğilimi Rusya'da Deli Petro döneminde de görüyoruz. Ancak Rusya'da tepeden uygulamaya konan reformlar, sanayileşmenin yollarını açarken bizde; antika sermayenin aşırı gelişkinliği ve buna bağlı olarak o günkü burjuvazinin karakteri gereği, Avrupa kapitalizminin ürettiği metaların daha rahat pazarlanabilmesini sağlamaya yaradı. 1839'da Büyük Reşit Paşa'nın ilan ettiği Tanzimat-ı Hayriye ile uygulamaya konan gümrük politikası bunun en canlı örneğidir.

Tanzimat'tan sonraki islahat hareketleri, Ali ve Fuat Paşaların yenileşme ve modernleşme çabaları... nihayet Resneli Niyazi ve arkadaşlarının Abdülhamid zulmüne karşı, Makedonya dağlarında "Hürriyet" ilan edişleri... III. Ordu'da, Kuleli'de, ve Askeri Tıbbiye'de örgütlenmiş İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin derebeyi devletine baş kaldırışının ardından komprador burjuvazinin Almancı kanadının siyasi iktidarı ele geçirişi... gibi. 1820'lerden 1908'e, ve sonrasına kadar olan tüm yenileşme ve reform çabalarında hareket ettirici dinamik güç olarak asker ve sivil aydınları görüyoruz. Yukarıdan aksiyonla gerçekleştirilen reform hareketlerinin öncülüğünü bunlar yaparlar. Devlete karşı değil, devletin içindeki derebeyleşmeye karşı ve "devleti kurtarmak" adına harekete geçerler. Onların bu ileri atılışları, ülkedeki sınıflar mücadelesinin, sosyo-ekonomik gelişimin o sıradaki durumuna göre, hangi sınıf, örgütlü ve iktidara aday ise, o sınıfın işine yarar. 1908'de komprador burjuvazinin, 1919'da Anadolu burjuvazisinin iktidarı ele geçirişinin altında bu tarihsel dinamik yatar.

Şimdi geldiğimiz bu noktada bir saptama yapalım. Konumuz açısından başlangıç noktası yaptığımız, 1820'lerden, günümüze kadar uzanan tarihsel süreçte, Osmanlılığın ve Türkiye'nin kapitalistleşme çabalarına, sürekli tepeden aksiyonuyla ilerletici rol oynayan, her dönemde burjuvazinin şu ya da bu zümresine iktidar yolunu açan yenilikçi aydın hareketinin tarihsel ve sosyal kaynağı nedir? III. Selim'in yenilikçi eylemiyle birlikte birden bire ortaya çıkamayacaklarına göre bu yenilikçi eylemci özelliklerini nereden alırlar? Bu konuyu Türkiye'nin sosyal orijinalitesini derinlemesine araştırmış. Dr. H. Kıvılcımlı'dan izleyelim:

"*Türkiye insanının mayası veya tohumu Orta Asya'dan göçebe geldi. Osmanoğulları antika Bizans-İslam medeniyetlerinin kalıntılarından bir rönesans yarattılar.*

İlk Osmanlı, bir avuç doğru, yiğit, ve eşit göçebe çelik çekirdeği oldu.

Türkiye'de 4-5 yüzyıllık Osmanlı geleneği ve göreneği, toprak-ekonomi temeli üzerinde güdücü bir 'Sünuf-ü Devlet' örgütlemişti. Üretmen halk en başta çiftçiler (reaya: güdülenler) adını alır, güdücü dirlikçilerin iradesine uyardı. Dirlikçiler (İlmiye-Seyfiye-Mülkiye-Kalemiye) adları ile 4 devlet sınıfında örgütlenmişlerdi. 'Memleket' onlardan sorulurdu. Türkiye sinsi ya da alevli bir bunalıma düştü mü. "Devlet Sınıfları" kaynaşır, öteki "sosyal sınıflardan sanki bağımsızmışça 'Memleket'"n alınyazısını çizmeye girişirlerdi."(5)

İşte, dirlikçi, gazi ve ilblerden 27 Mayıs'çı ve 21 Mayıs'çı genç subaylara kadar uzanan bu gelenek, III. Selim'i, Alemdar Mustafa Paşa'yı, II. Mahmut'u, Tanzimatçı aydınları, Yeni Osmanlıları, İttihatçı Resneli Niyazi ve arkadaşlarını, Kuvay-i Milliyecileri içine alarak günümüze kadar uzayan tarihsel ve sosyal orijinalliğimizdir. Sosyal sınıflarla ilişkisini, bilimsel bir yaklaşımla, doğru ve yerli yerine oturtursak, bu aydın eylemliliğinin, ülkemizde yenileşme hareketinin belirleyici dinamiklerinden birisi olduğunu görürüz. Yakın tarihimizde bu geleneğin son kalıntısı en belirgin şekilde 9 Mart 1971'de alt edilmiş, buradan 12 Mart Muhtırası'na sıçranmıştır. Eylül 1980 Askeri Darbesi, egemen sınıfların müdahaleci güçler üzerindeki operasyonlarının belirgin bir sonucudur.

Türkiye'nin bütün, ekonomik, politik, sosyal, kültürel kurum ve kuralları; devletçiliğimizden demokrasimize, sanayileşmemizden toprak sorunumuza, sanatımızdan, politik örgütlerimize kadar herşey bu orijinalitemizden izler taşır.

Ülkemizin yakın tarihine damgasını basmış olan Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) işte bu açıklamaya çalıştığımız sosyal dinamiklerimiz üzerinde doğmuş en önemli siyasal yapılanmadır. Bu nedenle CHP tarihi aynı zamanda Türkiye'de finans-kapital egemenliğinin de kuruluş tarihidir. Yine CHP tarihi Cumhuriyet Türkiye'sinde "Devlet Sınıfları" geleneğinin yaşadığı süreç ve başından geçen serüvenin de tarihidir. Çünkü:

"*CHP, Kuvay-i Milliye mücadelesinin tozu dumanı arasında doğdu. Kurtuluş savaşının dinamiğini bütün boyudtarıyla bünyesinde sentez etti. Kurtuluş savaşı öz olarak bir burjuva devrimiydi. Ama melez bir burjuva devrimi, çünkü ordu gençliği vurucu güç olurken, bu sosyal devrimin hamuruna, kendi tarihsel devrimci karakterini kattı. Hatta, hamuru bizzat yoğuran, devrimin öncülüğünü fiilen yürüten bu sosyal eğilim oldu.*"(6)

O günün koşullarını şöyle bir hatırlarsak; Türkiye'nin gündeminde 1919'da var olan sorun, emperyalizme ve derebeyiliğe karşı anti-emperyalist, anti feodal, bir burjuva demokratik devrimiydi. Anadolu burjuvazisi, emperyalist işgale, komprador ajanlarına ve derebeyliğe karşı kendi çapında, bir sosyal devrim zorlaması yapıyordu. Ancak yazının başında belirttiğimiz gibi; hem Avrupa'da, kapitalizmin vardığı aşama itibariyle, hem de Türk burjuvazisinin yapısı gereği böyle bir sosyal devrimi başarabilme şansı yoktu.

"*Çözüm 'tarih'ten geldi ve 'bize has' oldu. Ordu gençliğinin devleti kurtarma eğilimi zincirinden boşandı.*" Böylece 1908 Meşrutiyet Devriminde Resneli Niyazi ve

☛

arkadaşlarının üstlendiği yol açıcılık görevini bu defa Kuvay-ı Milliyeci genç subaylar ve aydınlar üstlendi. Müdafa-i Hukuk Cemiyetlerinde örgütlenmiş olan Anadolu burjuvazisi, ordu gençliğinin ve aydınların, kime hizmet edildiğine bakmaksızın ileriye atılışlarını kendi sınıfsal çıkarları doğrultusunda yönlendirerek sosyal devrimi zorladı. Bir kere daha sınıflardan "bağımsızmışcasına" ileriye atılan tarihsel devrimci gelenek-görenekli aydın gençlik; burjuvazinin önünü açmaktan, ona iktidara giden yolları temizlemekten öte bir işlev göremedi. Çünkü: "*Devlet sınıfları'nın sözde şahbazca bağımsızlıkları yüzeyde kalırdı. Onların girişimleri, Türkiye'nin sosyal yapısı yönünde belirleniyordu. Türkiye Orta Çağ yapısında ise, devlet sınıflarının getirdikleri çözüm Ortaçağvari oluyordu. Türkiye az çok modern ekonomi ve toplum ilişkileri içine girmişse, devlet sınıflarının vurucu güç olarak getirdikleri çözüm az çok modernleşme yönüne gidiyordu. Böylece son duruşmada kesin sonuç. Türkiye'nin ekonomik ve sınıfsal yapısına göre alınıyordu.*"(8)

İşte CHP 1919-23 arası altüstlük döneminde, Müdafa-i Hukuk Kuvay-i Milliyeciler sentezinden doğdu. "*Kurtuluş savaşının kazanılmasından sonra Osmanlı derebeyi devletinin yerine, yeni burjuva devletinin geçirilme sürecine girildi. Savaşı güden sosyal ve sınıfsal eğilimler, yeni devletin kuruluşuna damgalarını basarken, siyasi örgütlenmelerini CHP ile yaptılar. CHP devlet partisi" olma özelliğini işte böyle kazandı.*

Böylece parti bir yanıyla Kuvay-i Milliye ruhunu temsil ederken bir yanıyla da bünyesinde güdücü sınıfın elemanlarını barındırdı. CHP'nin tarihi işte bu ikili yapının evrim tarihidir. Kuşkusuz bu evrim kör tesadüflerle olmadı. Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısı ve sınıf ilişkileri değiştikçe CHP de sarsıldı, doğurdu, battı, çıktı.

Ama bir şey hiç değişmedi. Son tahlilde CHP hep bir 'devlet' partisi olarak kaldı. Bu yapısıyla Türkiye toplumunun gelişme dinamiğinin orijinalitesine uygun bir politik misyon üstlendi. Finans-kapital egemenliğinin yerleşme süreci olarak değerlendirebileceğimiz 55 yıl boyunca, CHP, hep 'gelir-düzeltir-gider' bir 'geçiş' partisi oldu." (9)

Kurtuluş savaşına öncülük eden güçler Halk Fırkası ile siyasal örgütlenmelerini yaparak, yeni devletin kuruluşuna yöneldikleri zaman, devlet sınıfları geleneği, Kemalizm namıyla etken ve belirleyici görünüyordu. CHP'nin "altı ok"undan devletçilik İzmir İktisat Kongresi'nden beri geçerli ekonomi politikalardan en önemlisiydi... Ancak:

"Gerçekte Kemalizmin devletçiliği, artık o ilkel Osmanlı devletçiliğinin yarı komprador yarı ajan 'kapitalist fideliği' bile olmaktan çıkmıştı. Hele 'milli burjuvazi yaratma çabası' hiç değildi. Çünkü öyle bir şey 20. y.y. birinci yarımı Türkiyesi'nde olur şey değildi. 'Demiryolları, madenleri vb. devletleştirme' denilen Kemalist eylem, her ne denli 'kompradoru teşvik' etmiyorsa da: bal gibi 'finans-kapitalin teşviki' altında hiç düşünmeye kalkışmadan ve finans-kapital çıkarları dışında her türlü 'düşünceye kelepçe' vurarak davranıyordu." (10)

Böylece "devletçilik fideliğinde finans-kapital yetiştirme" çağı açılmıştı. CHP içindeki ikili yapıda devletçi gelenek "ağırlıktaydı". Devlet sınıfları geleneğinin etkinliğine karşı, egemen sınıfın tefeci-bezirganlıkla ittifak yaparak ilk karşı koyma girişimi, Terakki Perver Cumhuriyet Fırkası oldu.

7 Kasım 1924'te Halk Partisi'nden istifa eden 10 kişinin kurduğu Terakki Perver Cumhuriyet Fırkası'nın başında Kazım Karabekir, Rauf Orbay ve Adnan Adıvar bulunuyordu. Bu partinin programından yaptığımız aşağıdaki alıntı, bu çıkışın niteliği hakkında yeterince aydınlatıcı olur sanıyoruz.

"Liberalizm esastır. Devlet görevleri asgariye indirilecektir. İdari ademi merkeziyetçilik ilkesi izlenecektir. Fırka, fikirlere ve dini itikatlara hürmetkardır. Yabancı sermayeye muhtacız. Gümrük resimleri azaltılacaktır." (11)

Bu bağımsız, yani devletçi geleneğin bürokratik sınırlamaları kendi güdücü eğilimini dayatma davranışından kurtulmuş bir parti ve devlet arama özlemi, Türkiye'de egemen sınıf ittifakının gündeminden hiç çıkmamıştır. İlk deneme olan Terakki Perver Cumhuriyetçi Fırka bir süre sonra Takrir-i Sükun kanunuyla kapatıldı. Ancak 1930'da Fethi Okyar önderliğinde girişilen Serbest Fırka denemesi de aynı sosyal ve ekonomik talepler üzerinde yükseldi. Finans-kapital tefeci-bezirgan ittifakının bir anda yerden mantar bitercesine her taraftan harekete geçmesi, halkın içinde bulunduğu ağır ekonomik bunalımı, din sömürüsüyle birlikte kullanarak yoksul kitleleri harekete geçirmesi, devlet sınıfları geleneğini rahatsız etti. "Laikliğe aykırı davrandığı ve gericilik yaptığı" gerekçesiyle baskı yaparak, Fethi Okyar'a partiyi kapattırdılar. Ancak finans-kapitalin daha rahat hareket etme isteği her gün dozunu arttırarak devam etti. Serbest Fırka girişimi ve onun ardından devam eden mücadele sırasında, devletçi eğilimin temsilcisi İsmet İnönü:

"Liberalizm nazariyeti, bu memleketin güç anlayacağı bir şeydir. Biz iktisadiyatta, hakikaten ılımlı devletçiyiz. Bizi bu yöne sevk eden bu memleketin ihtiyacı ve bu milletin fikri eğilimidir... Devletçilikten büsbütün vazgeçip, her nimeti sermayedarların faaliyetinden beklemeye yöneltmek bu memleketin anlayacağı bir şey midir?" (12) diyor ve bu düşüncesini şöyle gerekçelendiriyordu:

"... Asırların ihmalini telafi, haksız tahribatı imar edecek, yeni nizamın çetin şartlarına mukavemet edecek sağlam bir devlet bünyesi kurabilmek için, herşeyden evvel, devleti iktisadiyatta yıpratacak amillerden kurtarmak lazım geliyordu... Devletin, teşkilatı, vasıtaları, yardımı ve hatta doğrudan doğruya teşebbüsü olmaksızın memleket sanayiinin kurulabilmesini ancak safdil olanlar düşünebilir." (13)

Bu görüşler, o günlerde Cumhuriyet Türkiyesi'nin yönetimine etken olan devlet sınıfları geleneğinin sosyal psikolojisini bize vermesi bakımından önemlidir. 600 yıllık "güdücü" gelenek bir yanıyla egemen sınıflara, eline geçirdiği devleti kullanarak tüm imkanları sunuyor. Ama öte yandan egemen sınıfın, yolları açtırdıktan sonra kendisini bir kenara itmeye çalışmasına da karşı koyuyordu. Yani yenilikçi aydın hareketin Kurtuluş Savaşı aşamasındaki temsilcileri, daha Cumhuriyet'in 3. yılında kendi mücadeleleriyle iktidara getirdikleri pısırık ve kalleş Türk burjuvazisi tarafından devre dışı bırakılmak isteniyorlardı. O gün İsmet İnönü ve arkadaşlarının karşılaştıkları durum, ülkemizdeki aydının değişmez kaderi, yani eylemci-yenilikçi aydın kuşaklarının yaşadığı dramdı. Her aydın hareketi, kendi dönemine denk düşen ve iktidara giden yollarını açtığı burjuva zümresi tarafından acımasızca tasfiye edilmişti. Resneli Niyazi'den, Cemal Gürsel'e kadar, ihtilalci asker ve aydınların başlarından geçen olaylar hep bu sosyal kurguya göre belirlendi. 1930'lu yıllarda henüz finans-kapital devletçi geleneği CHP'den tasfiye edebilecek güce erişememişti. Ancak daha 1924'lerde serbestçe örgütlenme ve ülkeyi serbestçe idare etme yolunda adım atan egemen sınıf ittifakı, aradan geçen sürede ekonomik alanda aldığını güçlenmiş, CHP içerisinde ve mecliste önemli yerleri tutmuştu. Artık var olan ortam ve olanaklarla yetinmiyor, kendi bildiğince bir ekonomik ve politik yönetim istiyordu. Finans-kapital tefeci-bezirgan ittifakının bu zorlaması devletçi gelenekli kadroları giderek "sertleştiriyordu". Toprak reformu gene günün en önemli sorunuydu.

29 Aralık 1937'de İnönü Meclis'te yaptığı bir konuşmada: "Toprak mahsülünü ancak bir vaziyette verir. Bu vaziyet de, o toprağın işleyenin malı olmasıdır." (14) diyor ve daha sonra derebeyi artıklarına karşı saldırısını "Batakçı toprak ağasının kökünü kazıyacağım" diye en uçtan dile getiriyordu. Ancak İş Bankası içinde yuvalanmış ve Atatürk'ün de desteğini kazanmış olan finans-kapital-tefeci bezirganlık, bu saldırı karşısında sessiz kalmıyor. Atatürk'ün isteği üzerine İ. İnönü istifa ediyor. Celal Bayar Başbakanlığa atanıyordu. 26 Ekim 1937 günü ilan edilen yeni hükümetin meclise sunduğu hükümet programından şu bölüm iki eğilimin temel ayırımlarına ışık tutması bakımından önem-lidir:

"Kemalist rejim, mülkiyet, ferdi mesai ve çalışma kıymetini ekonomik politikasının esası olarak almaktadır. Ferd tarafından yapılabilecek olan işlerin, ferdlerce yapılmasını himaye ve teşvik edeceğiz. Bu maksatla sanayii teşvik siyasetimize devam edeceğiz.

Fakat, ferdi mesai ve çalışmanın bugün için yetmediği veya gidemediği işlerde, milli korumanın gerektirdiği hususlarda milli emniyeti ve umumi menfaatı temin etmek, ferdi mesai ve sermayenin çeşitlenip büyümesini kolaylaştırmak için devlet işbaşına geçecektir." (15)

Demek ki iktidara gelmesinden sonra Bayar da biraz devletçi olmuş. O sürekli değil ama "sermayenin büyümesini kolaylaştırmak" gerektiği zaman devletçi; o zamanki sermaye de (bugün olduğu gibi) teşvik olmadımı yerinden kıpırdayamaz. Yani hep devlete ihtiyaç var. Çatışma bu noktada yumuşar ya da durur. Yeri gelmişken bir noktayı açıklamakta yarar var. Dikkat edilirse, egemen sınıfla devletçi eğilim arasındaki ilişkiyi vermeye çalışırken, "çatışma", "kopuşma" gibi belirlemeleri tırnak içinde verdik. Çünkü burada, örneğin bir işçi sınıfıyla burjuvazi arasındakine benzer nitelikte çatışma ya da kopuşma söz konusu değil. Var olan taraflar farklı sınıfların ekonomik ve siyasal eğilimlerini temsil etmiyorlar. Daha doğru bir deyimle birisi "sınıf" değil. Tarihsel bir güç. Devletçi geleneğin içinden koparak sosyalizmle buluşanları konumuzun dışında tutarsak, devletçilerle finans-kapitalin çatışması son duruşmada hep "devletin hakemliğinde" bir uzlaşmayla biter. Çünkü birinin tarihsel eğilimi ve hareket ettirici güdüsü devleti korumaktır. Diğerinin günlük çıkarı devleti daha iyi soymak. Bu anlamıyla devletin "devamlılığı" her iki eğilimin ortak paydasıdır. Hiçbiri bu konuda tavizkar davranmaz. Sosyal demokratların Kürt meselesinde aldıkları tavır bu konuda en açık örnektir. Demek ki iş gelip egemen üretim temeline dayandığı anda köklü bir "nitelik" çatışmasının söz konusu olmadığını, İnönü ile Bayar kavgasının aynı sistemir sınırları içerisinde sürdüğünü gözden kaçırmamalıyız.

Celal Bayar'ın hükümet olmasıyla, finans-kapital ilk parlak dönemini yaşadı. Teşvik kredileri, yabancı sermayeye güleryüz ve yeni olanaklar "devletçiliğin alanının daraltılması" hep bu devrede başlatıldı. İş Bankası'nda yuvalanmış "iş" çevreleri artık İsmet Paşa'nın ve devletçi bürokratların nefesini enselerinde hissetmeden istedikleri gibi "iş" bitireceklerdi. Bu dönem 1938'de Atatürk'ün ölümü ve İnönü'nün Cumhurbaşkanı seçilmesine kadar sürdü. 1939 seçimleriyle, C. Bayar Başbakanlıktan uzaklaştırıldı. CHP içinde ve memleket düzeyinde eski çatışma yeniden alevlendi. 1939-45 dönemi, Türkiye'de 1950 sosyal ve siyasal değişikliğinin yeşereceği zemini hazırladı. Tüm şiddetiyle ülkemizi etkisi altına alan savaş, üretim ve ithalatta önemli gerilemelere yol açmış, buna bağlı olarak ülke içinde meydana gelen zorunlu gerileme toplumu kıskıvrak sarmış, pahalılık ve yoksulluk or-

tamında, yine devlet olanaklarından yararlanan yüzlerce "savaş zengini" türemişti. Halk ise ağır bir yoksulluk içindeydi. Gelinen aşamada finans-kapital, tefeci-bezirganlık ve toprak ağalarıyla el ele vererek, iktidarı bütünüyle ele geçirmeye hazırlanıyordu. Bu dönemin en ciddi ve "kopuşmayı" sağlayan çatışması Toprak Reformu Tasarısı'nın meclise getirilmesi sırasında meydana geldi.

25 Ocak 1945 günü hazırlanan 14 Mayıs'ta görüşmeye sunulan "Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu" toprak ağa-larının ve onları destekleyen finans-kapital politikacılarının üst perdeden ve örgütlü muhalefetleriyle karşılaştı. Bu muhalefetin başını, Adnan Menderes, Emin Sazak, Ali Münif Yeğenağa, Cavit Oral gibi toprak ağaları çekiyordu. Toprak Reformu Kanunu ile başlayan açık ve şiddetli muhalefet diğer alanlara da sıçradı. 12 Haziran 1945'te C.Bayar, Refik Koraltan, Fuat Köprülü ve Adnan Menderes, ünlü adıyla "Dörtlü Takrir"i imzalayıp vermişlerdi. Genişleyen çatışma 7 Ocak 1946'da DP'nin kurulmasıyla noktalandı. CHP üçüncü defa bölünmüş, devlet sınıfları gelenekli kadrolarla kopuşan finans-kapitalistler DP örgütlenmesi içinde, ezeli dostu tefeci-bezirganlıkla açık ve kesin ittifakını gerçekleştirmişti.

DP'nin kurulması, Türkiye'nin ve CHP'nin yaşamında önemli bir dönüm noktası, devletçi kadroların ağırlıklarını yitirerek, muhalefete itilip, yeni bir bunalıma yol açıcılığa kadar siyasi yaşamdaki aktiviteden tasfiye edildikleri dönemin başlangıcıdır.

14 Mayıs 1950'de iktidara gelen DP, ülkeyi 10 yıl içinde ağır bir bunalıma sürükledi. Kırk bin traktör, yüzbin oto ve her kasabada kurulan benzin istasyonları, Amerikan emperyalizminin Türkiye'ye giriş töreniydi. Kore'ye asker yollanması, NATO'ya giriş ve diğer uygulamalarla sağlanan dış yardım Bayar-Menderes diktatörlüğünün ömrünü uzatmaya yetmedi. Ağırlaşan bunalımı, politik baskıyla aşmaya çalışınca, bir gecede 27 Mayıs baskınıyla alaşağı edildi. 27 Mayıs, ordu gençliğinin 10 yıllık DP zulmüne başkaldırısı, bir "baskın" ve "isyan"dı. "Devleti kurtarma" geleneği bir kere daha sahnedeydi.

"Ordu 27 Mayıs'ın hemen ertesinde: 'Ne zaman gideceği' sorunu ile kuşatıldı. İsmet Paşa iktidarı sivilleştirme planında baş mimar oldu. 27 Mayıs sonrasında kurulan MBK (Milli Birlik Komitesi) içindeki İnönü taraftarlarına 'ordunun iktidarı sivillere terketmesi gerektiği' tezi savundurtuldu. 'Kalalım-devam edelim' diyen kanat (14'ler) bir hükümet iç darbesiyle tasfiye edilerek, yönetimin sivilleştirilmesi aşamasına girildi." (16)

Birinci ve ikinci İnönü koalisyon hükümetleriyle aşılan bu süreç, tekrar doğrudan finans-kapital iktidarına geçişin bir hazırlığı oldu. CHP ve İnönü "devletçi" geleneğiyle; orduda uç veren tepkileri önleme ve yumuşatmada gerekli fonksiyonu üstlendi. 22 Şubat 1962 ve 21 Mayıs 1963 Talat Aydemir önderliğindeki isyan girişimleri bu sayede bastırılabildi. Diğer yandan ekonomik alanda finans-kapital kervanı yürüdü. AET'ye giden yollar açıldı. Antika sermayenin sonunu "plan"layacak olan DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) kuruldu. Planlı kalkınma dönemi başladı. Politik alanda ise, 27 Mayıs'ın halkın özlemleri doğrultusunda gelişinin sembolü olan 1961 Anayasası yapıldı. Bu anayasanın sağladığı nisbi demokratik ortamda, işçi sınıfının sendikal ve politik örgütlenmesi hızla gelişti. TİP kuruldu, geniş yığınlar içinde sosyalizm konuşulmaya başlandı. Aydın gençlik kitleler halinde sosyalizmle buluştu.

1965 seçimlerine gelindiğinde CHP, geçiş döneminin faturasını iktidarı DP'nin devamı olan AP'ye kaptırarak ödedi. Bir kere daha İsmet Paşa ve devlet sınıfları geleneği CHP vasıtasıyla finans-kapitalin yollarını temizlemiş ve onun tarafından kenara itilmişti. AP iktidarıyla açılan 1965-71 dönemi, Türkiye'de işçi sınıfının sendikal-politik mücadelesinin, devrimci gençlik eylemlerinin ve demokratik köylü hareketlerinin o zaman dek görülmedik boyutlarda gelişip güçlendiği dönemdir. Aynı yıllar Ortadoğu'da, önce Mısır, daha sonra Irak ve Suriye'de, ordu darbelerine dayalı, anti-emperyalist BAAS'çı iktidarın da kuruluş yıllarıdır. Bir yandan bölgedeki gelişmeler, öte yandan 27 Mayıs ve ondan sonraki ihtilal girişimlerinin yarattığı ortam, ordu darbelerinin üzerine "radikal" programlar oturtmaya çalışan Kadrocu-Cuntacıları harekete geçirdi. YÖN dergisi yayınlanmaya başladı. Devletçiliği "devrimcilik" olarak teorileştiren anlayış, 30 yıl sonra tekrar günün tartışma konuları arasına girdi.

"... 1960 sonrası Kadrocuların etki alanını genişletmesi ve özellikle ordu içinde taraftar toplamaları finans-kapitale önemli bir rahatsızlık getirmişti. Kaldı ki, bu düşüncenin yaygınlaşabilmesi için her zamankinden daha uygun bir zemin de söz konusuydu. 27 Mayıs ihtilalinin iğdiş edilip, finans-kapital kanallarına aktarılma çabaları, karşı tepkiyi de doğuruyor ve ordu içinde 27 Mayıs'ı devam ettirmek için yeniden harekete geçme eğilimleri görülüyordu... Diğer yandan gelişen devrimci mücadele onların önceden kestiremeyecekleri bir boyuta doğru hızla gelişiyordu. İşte bu nedenlerle... üç önemli adım atıldı.

1- MHP kuruldu.

2- Ordu müdahalelerini BAAS çizgisinde, yani bazılarının 'radikal' diye isimlendirdiği tarzda kullanma eğiliminde olanların içine 'ilerici-devrimci maskeli' CIA ajanları sızdırıldı.

3- Bir önlem de: CHP'ye 'ortanın solu' parolasının attırılışı oldu. Bu parolayla yığınların gelişen sosyalist harekete kayışı engellenecekti. Ne var ki, ortanın solu düşünce ve davranışı, ne gelişen işçi sınıfı mücadelesini pasifize etmeye ne de Ordu gençliği içindeki sola yönelişi durdurmaya yetti." (17)

12 Mart 1971'e doğru yaklaşılan dönemde Kadrocular özellikle CHP içinde mevzilenmeye başladılar, bir yandan parti örgütünü, gençlik kollarını, diğer yandan da ittifaklarla devrimci gençlik örgütlerini etraflarında toplayarak CHP içinde bir siyasi güç haline geldiler. O güne kadar askeri müdahalelere karşı, finans-kapital lehine tampon olan CHP, Kadrocuların varlığıyla bir dezavantaj haline dönüşmüştü. Kadrocuların, devrimciler ve CHP içindeki sol kanat unsurlarıyla birlikte yapmayı planladıkları "9 Mart 1971 harekatı" "devrimci maskeli" CIA ajanları tarafından 12 Mart Muhtırası provakasyonuna sıçratılınca, her alanda olduğu gibi, CHP içinde de hızlı bir hesaplaşma ve kopuşma gündeme geldi.

21 Mart 1971 günü, CHP grup toplantısına katılmayan, Genel Sekreter B. Ecevit evinde yaptığı basın toplantısında "12 Mart müdahalesi bana karşı yapılmıştır" diyor ve CHP Genel Sekreterliğinden istifa ediyordu. Böylece CHP tarihinin ikinci büyük dönüşümü başlamıştı.. Ecevit ve arkadaşları parti içinde İnönü'ye karşı muhalefet bayrağını açıyor ve 12 Mart muhtırasıyla uzlaşma eğilimine karşı mücadele edeceklerini belirtiyorlardı.

Nihat Erim'in tarafsızlaştırılıp 12 Mart hükümetlerine Başbakan yapılması ve İnönü tarafından desteklenmesi, Ecevit ve ekibine önemli malzeme vermiş, hükümet uygulamalarındaki başarısızlık ve ardından gelen çöküş, muhalefetin parti içinde güçlenmesine yol açmıştı. Ecevit birinci etabı kazanmıştı. Parti içindeki kopuşma, 5 Mayıs 1972'deki olağanüstü kurultayda İnönü'nün Genel Başkanlıktan istifasıyla doruğa ulaştı. 14 Mayıs 1972'de toplanan Kurultay'da Ecevit 913 delegeden, 826'sının oylarıyla CHP Genel Başkanı seçildi. İ. İnönü bu kurultaya katılmamıştı. Partiye bütünüyle egemen olan Ecevit, Kadrocuları hızla tasfiye etmeye başladı. İ. İnönü'nün ardından, Kemal Satır çevresi, 14'lerden CHP'ye katılan Kabibay ve arkadaşları parti dışına itildiler. Üstüste tasfiyeler ve istifalarla partinin dışına atılan devletçi eğilim, 4 Eylül 1972'de Cumhuriyetçi Parti'yi kurdu... Kemal Satır yeni partinin başkanı, Orhan Kabibay da genel sekreteriydi. (Bu parti sonradan Feyzioğlu'nun Güven Partisi ile birleşerek CGP'yi oluşturdu.)

CHP tarihinde bir dönem kapanmıştı. Parti içi iktidarı ele geçiren Ecevit, 12 Mart faşizminin işçi sınıfı ve emekçi halklarda yarattığı tepkiyi de arkasına alarak 1973 seçimlerine yürüyordu.

Bu dönemin doğru kavranmasının işçi sınıfının siyasi iktidar mücadelesi açısından önemi büyüktür. Eğer buradaki "dönüşüm" sınıfsal temelleri ile kavranamazsa, demokrasi mücadelesinde ve ittifaklar sorununda yanlış yönelişler kaçınılmaz olur. Bu anlamda konuyu biraz daha açmak gerekir.

Araştırmacı Hikmet Bila, sözünü ettiğimiz dönemi şöyle analiz ediyor...

"Egemen ekonomik güçler arasında, 1970'lerin sonlarına doğru, şiddetlenen çıkar çatışması, 12 Mart'ta çözülmeye çalışılırken, sol güçler açısından da tarihi dersler ortaya çıkmıştır.

CHP'de Ortanın Solu ile başlayıp, 1972 dönüşümüyle hızlanan demokratikleşme ve halka inme olayını, bu çerçevede değerlendirmek gerekir. Bu hareket, bu gelişim, Türkiye'de de CHP'de de, halktan kopuk, Bab-ı Ali baskınlarının, bürokratik devrimciliğin iflasını ilan etmiştir. Ortanın Solu hareketinin anlamı, bürokratik devrimciliğe karşı demokratik halk devrimciliğini savunmak; programı ise, biçimsel Tanzimat Batıcılığına karşı altyapı devrimleriyle sistemli düzen değişikliğini hedef almaktır. CHP'nin halkın umudu olarak iktidara yürümesinin sihri burada yatar." (18)

CHP içindeki ayrıma Ecevit'in bakış açısıyla yaklaştığı için, bazı temel noktaları vermesi bakımından yukarıdaki yorum önemlidir. Ecevit, o günlerde "bürokratik devrimcilik", şimdiyse "seçkincilik" dediği yenilikçi aydın hareketine karşı saldırıya geçmişti. Dirlikçi, ilb ve gazilerdenh, Tanzimat aydınlarına, oradan 27 Mayıs'a kadar uzanan geleneksel çizgiye saldırırken, onun tarihsel köklerine inip, hareket ettirici dinamiklerini açığa çıkarmak yerine, tarihsel devrimci gelenekli aydın eylemciliğinin üstüne ideoloji ve program oturtmaya çalışan "Kadrocu-Cuntacıları" sanki aydın geleneğinin temsilcileriymiş gibi göstererek, onlara yükleniyordu. Böylece bir taşla iki kuş vurulmuş oluyor. Hem Kadroculara karşı mücadelede devletçi eğilimin bu en bozulmuş kesimine tepki duyan güçleri arkasına alıyor, hem de tarihsel devrimci geleneğini ilkel komünadan alan aydın eylemciliğini karalayarak onu işçi sınıfı ve emekçi halkların devrimci mücadelesinden tecrit etmeye yöneliyor. Başta Yeni Gündem olmak üzere birçok yayın organı ve çevre ona her koşulda destek oluyorlar. Ayrıca "seçkincilik"e karşı "halkla bütünleşme" demagojisinin de ilk sahibi Ecevit değil. Yeni Osmanlılar içindeki Prens Sabahattin'den, İtilaf Hürriyet'e, oradan Serbest Fırka ve DP'ye kadar birbirini izleyen "halka yönelme" girişimleri vardır. Egemen sınıf ittifakı devletçi geleneği tasfiye etmek için her eyleme geçişinde, tefeci-bezirganlığın ezeli silahı olan din sömürüsüne sarılırlar. Yoksul kitlelerin inançlarını ve kapitalist sistemin sonuçlarına karşı oluşmuş bilinçsiz tepkilerini kullanarak onları peşlerinden sürüklerler. Ecevet'in bugünkü tarikatlar ve dinci gruplara yaklaşımı böylesi bir tarihsel geçmişe dayanır. Bu tavır alışın teorisi de Ecevit'ten daha önceleri yapılmıştır. Yine Yeni Osmanlı'ların İngilizci kanadından DP ideologlarına, oradan gerici İdris Küçükömer ve sonraları Yeni Gündem'de yuvalanmış takipçilerine kadar bir teorik-ideolojik

☛

süreklilik söz konusudur. Bu çatışmanın alevlendiği dönemleri hatırlarsak, her askeri müdahalenin ardından "laiklik-irtica, tepeden inmecilik-halka dayanma" edebiyatının ortalığı kapladığını görürüz.

12 Mart faşizmiyle, içine düştüğü devrevi bunalımı aşan Türkiye finans-kapitali, artık bir "geçiş" dönemi yaşayarak "sivil" yönetime geçmeye hazırlanıyordu. Hem halkın faşizme olan tepkilerinin amortize edilmesi, hem devletçi geleneğin zararsız hale getirilmesi bu arada finans-kapital kervanının pürüzsüz yürümesi gerekliydi. Ecevit bu dönemin biçilmiş kaftanıydı. Çünkü o "çıkar çevreleri"nden, "aracıyı-tefeciyi-vurguncuyu" anlıyordu. Sanayiciler -hele bir de akıllı olurlarsa- sistemin temel taşlarıydı.

"İşte bu momentte Ecevit'in şahsında CHP önemli bir sentez yaşadı: Bir yanıyla Kuvay-i Milliyeciliğe kadar uzanan ve altında antika sermaye düşmanlığı yatan, devletçiliği devrimcilikle eş anlamda tutan Partinin sol kanadı toparlandı; diğer yanıyla da finans-kapital eğilimleri... CHP yeniden tarihi misyonuyla yükselmişti." (19)

Bu noktada bir şeyin altını çizmek gerekiyor. CHP'nin özellikle Ecevit CHP'sinin sınıfsal yapısı konusunda devrimci örgütlerde hüküm süren kafa karışıklığı ve bulanıklık geçmiş dönemde mücadeleye önemli zararlar vermişti. Buna en çarpıcı örnek; TKP'nin K. Türkler'in ağzından DİSK kanalıyla yaptığı "Ulusal Demokratik Cephe" çağrısı oldu. Bu çağrı aslında devrimci gruplara değil, "ulusal burjuvazinin görüş ve çıkarlarının etkin politik temsilcisi" olarak gördükleri CHP'ye yönelik bir girişimdi. CHP'yi "ulusal burjuvazinin" partisi olarak görmek, Türkiye siyasi mücadelesinde yapılacak en büyük ideolojik ve politik yanılgıdır. Neden? İki ana noktadan olayı açalım.

1- Ulusal burjuvazinin, toplumda demokratikleşme ve sanayileşme anlamında ileriye gidişin (toplumsal ilerleme) sürükleyicisi oluşu, kapitalizmin serbest rekabetçi çağına özgü bir olaydır. Kendi pazarının sınırlarını çizme savaşında burjuvazi "ulusal"cıdır, feodalizmin etkisinden köylüleri kurtararak "özgür işgücü" haline dönüştürme mücadelesinde demokrattır.

Günümüzde artık sermaye uluslararasıdır. Tekelci ve asalaktır. Bu karakteri gereği de hiçbir ulusal ve demokratik özellik taşımaz. Ancak bir noktaya daha değinmek gerekiyor. Finans-kapitalin bankalar ve şirketler kubbesinin altına girememiş, yani finans-kapital ailesi dışına atılmış, yaban (vahşi) kapitalistler ne olacak? Küçük işletmelerde ve tekelci sermayenin yatırım yapmadığı alanlarda yaşamını sürdüren bu zümre egemen sınıf olmaktan çıkmıştır. Bu özelliğiyle devrim ve karşı-devrim cephesinin ortasında arada ve arafatta kalırlar. Devrim ya da karşı-devrim dalgasının şiddetine göre tavır alırlar. Şimdi eğer TKP ulusal burjuvazi diye bu zümreden söz ediyorsa, olaylar zaten bunların "ileri demokratik düzen" için mücadelenin öncü güçlerinden biri değil, istikrarlı bir ardcı bile olamayacağını göstermiştir. Ayrıca bu zümre CHP içinde de zaten hiçbir şekilde etkin değildir. Geriye CHP içinde etkin olan finans-kapital ile tarihsel devrimci gelenekli devletçi kadrolar kalıyor ki, onların sınıflar mücadelesinde yeri yukarıdaki satırlarda belirtilmiştir.

2- Yine yazının içinde tarihsel süreci itibarıyla ele aldığımız gibi CHP 1924 İzmir İktisat Kongresi'nden bu yana, yönlendiriciliği, yine 12 Mart'ta İnönü'nün teslimiyetçi ve destekçi tavrı, 12 Eylül karşısında Ecevit'in tavrı en iyi örneklerdir.

Demek ki, CHP 1930'lardan bu yana egemen sınıf eğilimi olarak finans-kapitali temsil eder. UDC çağrısının ve giderek DİSK'in başına gelenler bunu bir kere daha kanıtladı. Bugün SHP'ye aynı fonksiyonu yüklemeye çalışanları tarih ve toplum gidişi bir kere daha tekzip edecektir.

*

973 sonrası Ecevit'in Başbakan CHP-MSP Koalisyonunun iktidar olduğu dönem, 12 Mart faşizminden "demokrasiye geçiş" süreci oldu. "Halkçı Ecevit" iktidar olunca meydanlarda verdiği tüm sözleri unuttu. Halksektörü geri çekildi. KİT ürünlerine zamlar birbirini izledi. En önemlisi "Teşvik Tedbirleri" yani, devlet eliyle adam zengin etme politikası, finans-kapitalin bile ummadığı boyutlarda uygulandı. Kısa zamanda "umut" balonu söndü. Parti içinde ve dışında gelişen bunalım Kıbrıs Çıkarması ile biraz duruldu. Ardından MSP ile ilişki koparılarak, iktidar MC partilerine devredildi. CHP tekrar Parti içi çatışmalara döndü.

Dikkat edilecek olursa, Ecevit, üzerinde, büyük fırtınalar koparmasına karşın, CHP'de varolan aydın kadroya ve devlet sınıfları geleneğine, 1973 sonrası parti içinde Sol Kanat olarak varlığını devam ettirme şansını her zaman tanımış, hatta tüm kavgalara karşın onları partide tutmayı istemiştir. Çünkü CHP içindeki sol muhalefet sendikalar, kooperatifler, devrimci kitle örgütleri, giderek devrimci gruplarla olan ilişkileri ve geleneksel yapıları itibarıyla partiye önemli bir kitle desteği sağlıyorlardı. Ecevit onların partide bulunmalarını istiyor ama yönetime egemen olmamaları için de, sürekli mücadele ediyordu. 1973-80 arası CHP'deki iç kavganın karakteri budur. Ecevit'in bu güçlerle asıl kopuşması 12 Eylül sonrası gerçekleşmiş, DSP'nin kuruluşu ile siyasal ifadesini bulmuştur.

Yeri gelmişken burada yaygın bir yanılgıya da değinelim. Özellikle 12 Eylül sonrası yoğunlaşan bir biçimde, "devrimcilerin sosyal demokrat partilerden elini çekmesi" sorunu tartışılıyor. Ecevit sağcı politikacılardan daha gerici bir tarzda, devrimciliğe cephe alıyor. SHP içindeki bazı kişiler de bu koroya katılıyorlar. Öyle bir tablo yaratılıyor ki; sanırsınız devrimciler CHP'yi ve bugünkü uzantılarını hep kendi amaçları için kullanmışlar. Oysa gerçek tam tersidir. Ecevit 12 Mart faşizm döneminden çıkarken, 1973 seçimlerinde tüm devrim de tüm devrimci grupların desteğini almış vekitlelerin demokratikleşme özlemlerini finans-kapitale altlık etmiştir. Sonraki dönemde ise, sol kanat muhalefetinin, devrimci gruplarda; DİSK'te, Halk Evleri'nde, TÖB-DER'de, TANSA'larda ve daha birçok alanda işbirliği yapmasına ve devrimciliğin yapısal ve ideolojik zaaflarından yararlanarak yönlendirmesine ciddi olarak karşı koymamıştır. Yani birçok CHP milletvekilinin bir ayağı DİSK'te bir ayağı devrimci gruplar içinde, kafası da CHP'de olmuştur. Özetle, 1973-80 döneminde devrimcilik, bir yanından Ecevit, diğer yanından CHP sol kanadı ve Kadrocular tarafından kuşatılarak 12 Eylül yenilgisine kadar gelmiştir.

1975-80 arası dönemde bilindiği gibi, CHP ikinci defa iktidara getirildi. 22 aylık bir iktidar süresinden sonra, CHP'nin elde ettiği sonuç; var olan kitle desteğinin kaybedilmesiydi. Türkiye'nin en bunalımlı döneminde Ecevit Başbakan yapılmış, "umut" balonu bütünüyle söndürülmüştü. 14 Ekim 1979 seçimlerinde alınan yenilgi hem CHP için, hem de Ecevit için bir dönemin kapanışıydı. Çünkü artık Türkiye yeni bir yola sokulmuştu. 12 Eylül faşist darbesinin koşulları hızla hazırlanıyordu. 6 Kasım 1983 sonrası dönemi ise şöyle değerlendirmek mümkün.

Bilindiği gibi sosyal demokrat cephede kurulan iki partiden SODEP'in seçimlere katılması Cunta tarafından engellenince, Halkçı Parti 117 Milletvekili kaza-narak 6 Kasım sonrası parlementosunda yerini aldı. Cuntanın açık icazeti ve desteğiyle oluşturulmuş olan Halkçı Parti, seçim sonrası büyük bir kargaşa yaşadı. Bir dizi yönetim değişti ve sonunda partiyi ele geçiren A.Güven Gürkan ekibi önce Ecevit'in DSP'siyle birleşmeye uğraştılar. Ecevit'lerden olumsuz karşılık alınınca, SODEP'le birleşerek Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP)yi kurdular. Böylece CHP mirası üzerinde yükselen iki partinin birleşmesinden doğan yeni parti. CHP'nin özelliklerini daha çok taşıyan bir yapılanma oldu. Diğer bir deyişle SHP hem genel yönelişler, talepler hem de kadrolar ve örgüt yapısında taşıdığı eğilimler açısından CHP'nin devamıydı. Bu yapılanmanın doğal sonucu olarak, eski parti içinde va olan ayrım ve çatışmalar da SHP'ye yansıdı. Kısa bir formülasyon yapacak olursak: SHP içinde hem 600 yıllık "devletçi" geleneğimizin devamcısı aydın kadrolar, hem de esas olarak Ecevit tarafından temsil edilen; finans-kapital'in "demokrasiyle sanayileşme" tezinin savunucuları bir arada bulunmaktadırlar. Yazının devamında bunların ayrımını kendi söyledikleriyle daha net izleyeceğiz.

SHP ile DSP'nin sorunları programatik düzeyde çokca farklı ele almadıkları, aslında her ikisinin de çözümü kapitalizmin içinde aradıklarını biliyoruz. Önerdikleri değişiklikler sistemin niteliğine yönelik değildir. Örneğin (eski SODEP) şimdi SHP yöneticilerinden Yiğit Gül öksüz 25 Mart 1984 ara seçimleri sırasında şöyle diyor.

"*...Türk sanayicilerinin er geç kendi gelişmelerinin iç pazari oluşturan halkın gelirlerinin artmasına ve toplumsal yaşamlarının gelişmesine bağlı olduğunu görerek, SODEP'e yöneleceklerini umuyoruz. SODEP programı ile özel sektör yatırım kararlarının içinde güven vereceği bir çerçeve sağlayarak, bu kuruluşları iç ve dış tekellere karşı koruyarak, halkın çıkarları ile sanayicilerin çıkarları arasındaki apaçık bütünlüğü gözden saklayan engelleri kaldırarak Türk ulusal sanayine güvenli bir ortam hazırlamayı vadetmektedir.*"(20)

Aynı eğilimden A. Güven Gürkan, biraz daha ileri gidiyor. Tercüman'a verdiği demeçte: "*Ekonomik büyümeyi yanlızca sağ partilerin hedefi saymak, çok büyük bir saptırmacadır. Türkiye'de 1950'den beri sosyal demokratlar uzun süreli iktidar olamadıkları için ekonomik büyümeye verdikleri önemi kanıtlama şansı elde edememişlerdir... Muhafazakârların en büyük propagandalarından biri.. Daima sosyal demokrasiyle, aşırı solu ya da sosyal demokrasiyle bürokratizmi ya da insafsız bir devletçiliği özdeşleştirmişlerdir.*"(21) diyerek, bunları reddettiğini ve aslında SHP'nin "rekabet ekonomisini" kabul ettiğini açıklıyordu. Bu açıklama derhal sağ cepheden alkış topluyor; Taha Akyol "Netleşmek" adlı yazısında "*Aydın Gürkan bir iktisatçı olarak, 'bürokratizmin' çıkmazlarını görmekte ve sosyal demokrasiyi bundan kurtarmaya çalışmaktadır*" diyor ve devam ediyor. "*Sosyal Demokratların devletçilik torlularından kurtulmaya çalışmaları, büyümeyi önemli bulmaları, demokrasimizin sağlığı açısından önemlidir.*

Sol kendi tarihinin derinliklerinden gelen 'elitist', devletçi, halkı hor gören tavırlardan, Jakobenlikten, devrimcilikten kurtulup ekonomide rasyonel, politikada ve kültürde gerçekten halkın düşünce ve değerlerine saygılı hale geldikçe, sadece demokrasi değil, milli birliğimiz de güçlenecektir. Gürkan'ın bu yoldaki çabaları olumludur."(22)

Aynı açıklama üzerine Rauf Tamer, "*Bunu duyunca çocuklar gibi sevindim*" (23) diyor.

Finans-kapitalin sadık kalemlerini böylesine sevindiren ve memnun eden eğilim SHP içinde iktidar kavgası yapıyor. Ancak bunların yanında bir de diğer geleneksel çizgi sözkonusu, hem kadro hem anlayış itibariyla... Ekonomide plancılık ve devlet müdahalesi, eğitimde ve politik yaşamda demokratikleşme, sola karşı biraz daha esnek ve

açık bir tavır... Zaten bu kadarı da finans-kapitalin tepki duymasına, tarihsel devrimci gelenekli solcuların da oraya yönelmesine yeterli oluyor. İlerici-demokrat hatta sosyalist aydınlarımızın "Ecevit'i eski CHP'nin sağında" görerek, SHP'yi desteklemeklerinin altında bu nedenin yattığını anlamak pek de zor değil. Tam da bu noktada, Ecevit'in DSP-SHP ya da (sosyal demokrat hareket) arasındaki ayrımı "yapısal" nedene bağlaması, bu yapı sorununu açıklarken söyledikleri konumuz açısından, netleştirici olacak. Şöyle diyor Ecevit: "*Bu aslında kökleri Osmanlı dönemine kadar uzanan bir sorun Fatih Mehmet'in İstanbul'u işgalinden başlayarak Türk halkı devlet yönetiminden dışlanmıştır. Yine Osmanlılık döneminde halktan soyutlanmış seçkincilik eğilimi, egemen çevrelerin, aydınların, halktan kopuk duruma gelişi, arkasından yenileşme aşamasına gelindiğinde, bu yenileşmenin herhangi bir halk hareketinden değil, yine aydınlardan ve seçkinlerden kaynaklanması...*"(24)

Aynı geleneği Tek Parti dönemine ve sonrasına da uzatan Ecevit, kendi çizgisinin "CHP'deki Ortanın Solu hareketinden" başladığını belirtiyor. Aslında bu çizginin Ortanın Solu ile değil çok daha önceleri, Prens Sabahattin'lerle başladığını görmüştük.

"Ortanın Solu" 1970'lere gelirken yazının başında belirttiğimiz gibi, bir yanıyla devrimciliğin hızla yığınlar arasında yaygınlaşmasına karşı önlem olarak benimsenirken öte yanıyla, Kadrocuların Parti içindeki etkinliğine de tampon bir güç oluşturmuş, sonraki süreçte bunları tasfiye etmiştir. Bugün de "*DSP 12 Eylül'den önce demokratik sol hareketin güçlenmesini engellemiş olan bir takım yapısal ve davranışsal sorunları, koşullanmaları, baştan dışlamış olarak yeni bir yapıyla yeniden oluştörulan bir parti*" (a.g.e.) diyerek tarihsel devrimci geleneğe bütün kapıları kapadığını ve onlara karşı acımasız bir mücadele vermek gerektiğini söylüyor. "Seçkincilik", "tepeden inmecilik" diye, daha önce niteliğini açıkladığımız Kadroculara, yani aydın eylemciliğinin üstüne teori yaparak, "radikal" programlar oturtmaya çalışan Kadrocu-(cuntacı)lara vurarak, aslında, geleneksel yenilikçi aydın hareketini dışlarken "halka dayanan" halkın katılımıyla kurulan" bir partiyle, "demokrasi ve kalkınmanın" gerçekleştirileceği demagojisini yapıyor. Ancak bir şeyi ya bilmiyor, ya da bilerek gizliyor: Artık çağımızda gerçek anlamda demokrasi de kitlelerin yönetime katılımı da, sanayileşme ve kalkınma da, işçi sınıfımızın önderliğinde demokratik halk devrimi ile başarılır. Ecevit'in işçi sınıfına değil egemen güçlere yaslandığını, sömürücülerle mücadele adını tefeci ve stokçulara saldırıp, bankacı ve sanayicilerin yollarını açarak bütün imkanları Teşvik Kredileri vs. biçiminde finans-kapitale sunduğunu gördük. Bugünkü DSP örgütlenmesinin de ne kadar "demokratik" olduğunu biraz dikkatlice olayları izleyen herkes rahatça görebilir. Bir örnek vererek geçelim: DSP'nin ilk sözcülerinden, eski TÜRK-İŞ Genel Başkanı Halil Tunç şöyle diyor:

"*Tabandan örgütleneceğiz, otel lobilerinde, avukat yazıhanelerinde örgütlenme modeline karşıyız, deniliyordu. Fabrikalardan, tarlalardan geleceğiz gibi fikirler benim candan inandığım fikirlerdi. Ama ne oldu? Bırakın tabandan örgütlenmeyi, kınadığımız kişiler gibi otel lobilerine bile inemedik... bütün örgütlenme Rahşan Hanım'ın bir küçük odasındaki kartotekse bağlandı. Örgütlenmeyi, o kartoteks içine o odaya hapsetmiştik.*"(25)

Yukarıdaki örnekten de anlaşılacağı gibi bugün, Ecevit'in DSP içindeki tüm uygulamalarının "tepeden inme" olduğu açığa çıktığına göre, bizce asıl sorun, sözünü ettiğimiz aydın hareketinden kaynak alan kadroların devrimcilere ve işçi sınıfına olan yakınlığından doğmaktadır. Finans-kapital, örgütlü işçi sınıfı hareketiyle tarihsel devrimci geleneğimizin buluşmasından fazlasıyla tedirgin olur. Ecevit'in hırçınlığı buradan kaynaklanıyor.

Yukarıda anlattığımız sınırlar içerisinde DSP'nin inşası yapılınca, bu sınırların dışında kalan (ve 12 Eylül'den hemen sonra çıkarttığı Arayış dergisinden bu yana) Ecevit'le ilişkileri kopan CHP kadroları çoğunlukla SHP'de yer aldılar. Ancak bu ayrışmaya karşın yine de SHP içerisinde iki eğilim vardır ve aynı temelde bir çatışma bu partinin içinde de devam etmektedir. SHP MKYK'sında ve Ankara başta olmak üzere bazı il örgütlerinde var olan bazı kadrolar eski MHP'li şimdi Tercüman Genel Yayın Yönetmeni Taha Akyol'un, Ecevit'le Yeni Gündem'in ortak çizgisi olan "müdahaleci güçler"e düşmanlık temelinde parti içi iktidar mücadelesi yapıyorlar. Başını İsmail Cem, Ertuğrul Günay ve Mustafa Gündeşlioğlu'nun çektiği bu grubun unsurlarından İsmail Cem: "*Merkeziyetçi ve Bürokratik devlet solculuğundan halkın yerine kendisini koyup, karar verme 'seçkinciliğinden ' uzak durulmalıdır*" derken... Ertuğrul Günay, "*..Ben toplumsal erginliğin gelişmesi doğrultusundaki çabalara ilk köklü müdahale olan 27 Mayıs'tan başlayarak, tüm askeri darbe girişimlerine ve müdahalelere aynı gözle bakıyorum ve öyle olması gerektiğine inanıyorum*" diyerek 27 Mayıs'la 12 Eylül faşist darbesini aynı kefeye koyup cepheden saldırıyordu. SHP içindeki bu farklı yaklaşımlar her siyasal tavır alışa ister istemez yansıyor. Bir SHP yöneticisi kurultay hazırlıklarının yapıldığı günlerde: "*Gündeme gelen son tartışmalarda partinin üst düzeyinde ciddi fikir ayrılıkları olduğu ortaya çıkmıştır*" diyerek bu farklı tavır ve yaklaşımların önümüzdeki kurultaya yansıyacağını belirtiyordu.

Sonuç olarak yazının başından beri gördüğümüz gibi, SHP-DSP kavgasının altında farklı ekonomik ve sosyal sistem önermelerinden çok, Ecevit'in deyimiyle "yapısal davranışsal" sorunlar, tavır ve yöneliş farklılıkları yatmaktadır. Bu farklılığı yazı boyunca Osmanlılıktan günümüze kadar tarihsel ve sosyal kökleriyle açıklamaya çalıştık. Ekonomik yaklaşımlarında, demokrasi, eğitim, toprak sorunu vs. gibi önemli birçok sorunda, parti programlarına yansıyan farklı önermelerin, sınıfsal özü ve soruna kapitalist sistem içerisinde çözüm aranması son duruşmada her ikisinin de var olan düzenin devamından yana oldukları düşünülürse, ne demek istediğimiz daha iyi anlaşılacaktır. Tüm bunlara karşın sözünü ettiğimiz çatışma, zaman zaman üst perdeden, zaman zaman sessizce devam edecektir. Örneğin:

İrtica tartışmalarının en yoğun olduğu bir sırada, Türkiye'li din adamlarının Suudi ve Amerikan destekli "Rabıta" örgütünden para aldıkları ve başta Evren olmak üzere "12 Eylül Atatürkçü"lerinin de bu uygulamanın içinde oldukları açığa çıktı. Bunun üzerine, SHP Genel Sekreteri Fikri Sağlar, Erdal İnönü'nün de desteği ile Evren'i istifaya davet edince kıyamet koptu. Mümtaz Soysal Milliyet'teki köşesinde olayı şöyle yorumladı.

"*SHP'nin Rabıta takipçiliğine en yüksek düzeyde ve en sert biçimde sahip çıkışı, Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki CHP'yi andırdığı için çok tehlikeli gözükmüştür herhalde herkese (.....)*

Çok kişi için korkutucu olan budur: SHP'nin....... Kuvay-ı Milliye ruhuna, 1920'lerin ve 1930'ların Ankara'sına sahip çıkışı.

Yoksa ana sistemi olduğu gibi kabullenip onun içinde rötuşlarla yetinen bir sosyal demokrasi kimseyi korkutmaz. Rahatlatır bile." (26)

Sorunun özü buradadır, bütün burjuva ve Kadrocu köşe yazarları tarafından ele alınarak, gerçek kaynağından koparılmak istenen bu dinamizm (M. Soysal'ın deyimiyle Kuvay-ı Milliye ruhu, bunu ta Osman Gazi'ye, oradan, ilkel komünaya kadar uzatabiliriz) egemen sınıflar tarafından politik dalgalanmalar içerisinde alabildiğine kullanılmaktadır. Bu geleneğin acentacı Kadrocular değil, gerçek anlamda devamcılarından bir bölümü bugün SHP içinde kapitalist sistemin kendisine karşı değil, içindeki bazı bozukluklara karşı mücadeleyi sürdürüyorlar. Rabıta-İrtica-Laiklik tartışmasında "Gerçek Kemalistler" olarak saf tutuyorlar, tutmaya zorlanıyorlar. Oysa Kemalizm artık Kuvay-ı Milliye ruhuna geri dönemez, Atatürk'ün İş Bankası ile başlattığı "Bankalar ve Şirketler Kemalizmi" Kenan Evren'le Suudi Amerikan sermayesinin uşaklığına kadar gelmiştir. Unutmayalım ki, Kuvay-ı Milliye Anadolu burjuvazisini iktidara getirerek işlevini tamamladı, ondan sonra her attığı taş, finans-kapital kuyusuna düştü.

Yaşadığımız çağda artık burjuvazinin hiçbir zümresi toplumu demokratikleştirme ve kalkındırma konusunda ileri bir adım atamaz. Kapitalizmin çürüyen, asalak ve gerici aşamasında ileriye gidişi, işçi sınıfımız dışında, hiçbir sosyal güç başaramaz. Günümüz Türkiye'sinde finans-kapital, tefeci-bezirgan diktatörlüğüne ve "rabıta"cı Atatürk'çülere karşı "gerçek demokrasi" mücadelesi işçi sınıfının ve emekçi halkların demokratik halk devrimi kavgasını desteklemekle mümkündür. Yüzyıllardır, toplumsal ileriye gidişimizin temel dinamiklerinden biri olan yenilikçi aydın hareketinin bugünkü ülke sorunlarımıza kayıtsız kalmayacağı kesindir, bizce sorun güç israfının önlenmesidir.

SHP içindeki devrimcilere gelince; tarihin tekerrüründen ibaret olmadığını bilen ve bunu en çok tekrar eden sosyalistlerdir. Eğer biraz kafamızı geriye doğru çevirip, yakın mücadele tarihimize bakarsak, 1961 sonrasında, 1970 konağında ve 1973 sonrası Ecevit döneminde, devrimci mücadelenin hangi sınırlar içine nasıl hapsedilerek, yenilgiden yenilgiye sürüklendiğini, kullanıldığını görürüz. Bugün SHP içinde "tuttukları" mevzilerde "demokrasi mücadelesi" yaptığını iddia eden devrimci arkadaşlar şunu unutmalıdırlar. Sınıf farklarını ve bütün ayrıcalıkları kaldıracak gerçek demokrasi, başta işçi sınıfımız olmak üzere ezilen ve sömürülen yığınların "kitle hareketi" ile gerçekleştirilir, korunur ve geliştirilir. Kitle hareketinin gerçek demokrasiye yönlendirilebilmesi için ise, işçi sınıfının bağımsız siyasi örgütlenmesi en temel gereklilik, olmazsa olmaz şarttır.

Özetle bir büyük işçi sınıfı önderinin dediği gibi, tarihin yörüngesi, artık hiçbir ikirciliğe yer bırakmayacak ölçüde, işçi sınıfının yörüngesine girmiştir. Ne denli parlak göktaşı görünmek tutkunluğu içinde bulunursa bulunsunlar, eğer uzayın sağır boşluklarında yitip gitmek istemiyorlarsa, bütün devrimci yıldızlar tarihin ve işçi sınıfının yörüngesine akmalıdırlar. Bu yörünge Proletarya Parti'sidir.

NOTLAR

1. Dr. Hikmet Kıvılcımlı, *Bilimsel Sosyalizmin Doğuşu.*
2. *Komünist Enternasyonale Giriş Şartları* Md. 18.
3. Dr. Hikmet Kıvılcımlı, *Yakın Tarihten Birkaç Madde*, s.10.
4. Dr. Hikmet Kıvılcımlı, *Tarih, Devrim, Sosyalizm*, s.189
5. Dr. Hikmet Kıvılcımlı, *Halk Savaşının Planları*, s.251.
6. Sarp Kuray, *12 Eylül Nedir?* s.21.
7. Sarp Kuray, *12 Eylül Nedir*, s.22.
8. Dr. Hikmet Kıvılcımlı, *Halk Savaşının Planları*, s.251.
9. Sarp Kuray, *12 Eylül Nedir?*, s.24.
10. Dr. Hikmet Kıvılcımlı, *Devrim Zorlaması*, s.172.
11. Hikmet Bila, *CHP Tarihi*, s.78.
12. İsmet İnönü, *Cumhuriyet*, 30 Ağustos 1930
13. Y.K. Karaosmanoğlu, *Politikada 45 Yıl*, 1968, s.97.
14. Ş.S. Aydemir, *Menderes'in Dramı*, s.12.
15. Celal Bayar, *Cumhuriyet*, 9 Kasım 1937
16. Sarp Kuray, *12 Eylül Nedir?*, s.30

Devamı 14. sayfada

TOPLUMUMUZDA KADIN DİNAMİĞİ

Devrimci hareket yenilgi sonrası geri çekilmenin ardından siyasal gündemi oluşturma çabalarına yöneldiği bu süreçte, kadın sorununa bugüne kadar verdiği önemin birkaç katı daha fazla önem vermek zorundadır.

Söz konusu ettiğimiz *önem*, kadını ezilen cins kimliğinden çıkartmanın insani bir görev olmasından öte birşeydir. Gene, söz konusu ettiğimiz önem, yenilgi sonrası konjanktürlerde, özellikle de güncel konjonktürde yeşilcilik, barışçılık, radikallik vb. gibi düzen hoşnutsuzluğunun türevsel öne çıkışlarından biri olarak -kadın sorununun da öne çıkmasından ve bundan kadın sorunun devrimden kopuk irdelenmesinden- bizzat kadınların ve dolayısıyla devrimin en büyük zararı görecek olmalarından da öte bir şeydir.

Sözkonusu ettiğimiz önem, devrimin önündeki yükseliş programı açısından kadın sorununun bu yükselişte özgül olarak oynayabileceği rol açısındandır.

Faşizmin, 12 Eylül'le birlikte ülkeyi ne denli yaygın ve şiddetli bir biçimde depolitize ettiği günlük yaşamda somutça görülebilmektedir. Geniş halk yığınları azgın sömürü ve baskıya karşın çıldırtıcı tevekküllerini bildirmektedirler. Devrimci hareket hedefine varabilmek için bu eğilimi parçalamak zorundadır.

Ortadoğu toplumlarında kimi koşullar olgunlaştığında halkın sürece katılımı tevekkülden isyan zeminine sıçramaktadır. Ve devrimci hareket programını gerçekleştirebilmek için açığa çıkan yığın enerjisini salt isyanla toprak ettirmemek, onu yeni düzen kurucu sosyal devrimin dinamosu haline getirmekle yükümlüdür. Bu yükümlülük yığın eyleminin dinamiklerini ve harekete geçirici ögelerini kavramakla yerine getirebilinir.

Siyasal tarihimizde toplumsal muhalefetin kendini bir anda egemen olarak gündeme soktuğu momentleri ve manivelaları somutça yakalamak gereklidir. Bu alandaki beceri ve yöntem eksiklikleri, başarısızlıkla birlikte kitle kuyrukçuluğu ve populizmden halka ve mücadeleye inançsızlığa kadar gidip gelen düşünce ve davranış bozukluklarını da getirir. Devrimci hareket bugüne kadar kendi ülkesindeki sosyal güçler zenginliğiyle, kendiliğindenliğin ötesinde fazla ilgili olmadı. Bunda hareketin sınıf dışı konumlanışı ve bu konumlanışa koşut oluşan bilinci büyük rol oynadı. Sonuçta iki devrim yenilgisi aynı kuşakların omuzunda taşınmak zorunda kalındı.

* * *

Halk katmanlarının doğrudan yığın eylemini yaratmanın devrimci hareket açısından ne denli zorluklar içerdiği bilinmektedir. Sorun salt bugünkü süreç açısından değil, genel akış itibariyla da böyledir. Ancak aynı yığın deviniminin karşı-devrimin girişim ve kontrolünde kimi zaman volkanlaştığını kimi zaman da ölgünleştiğini tarihimiz içinde görebiliyoruz. Nedenleriyle ve nasıllarıyla üzerinde durulması gereken sorun buradadır. Yığının eylemci potansiyelini egemen sınıflar kendi yararlarına nasıl açığa çıkarabilmektedirler? Elde edilecek sonuçlar devrimimiz açısından somutluklar taşıyacaktır. Böyle bir olgu pek çok aydınımız açısından sorgulanamayacak denli basit olabilir. Ancak savaşçının gözlem gücü ve ruhu ile alınamayan bu basitlik hiçbir şekilde kendini mücadele ve örgüt biçim ve parolalarında somutlaşarak göstermez. Sorun genelde şöyle konumlandırılır: Egemen sınıflar, yığın eylemini *egemen oldukları için* koşullandırırlar. Sorunun böyle konuluşu eksiktir. Dolayısıyla yanlışı içerir. Şöyle konulmalıdır: Egemen sınıflar salt egemen oldukları için yığın eyleminin inisiyatif ve kontrolünü ellerinde bulunduruyorlar. Aynı şekilde ve daha belirleyici tarzda, yığın eyleminin inisiyatif ve kontrolünü ellerinde bulundurdukları için egemenliklerini sürdürebilirler. O halde onlardan öğreneceklerimiz var demektir.

Hep biliriz ki yığınların eylemsizliği egemen sınıflar düzeyleri açısından biricik güvencedir. Ezilenlerin kendi çıkarlarını sözle ya da eylemle dile getirme gücünden yoksun oluşu onlar açısından sömürünün sonsuz çevirimi ve boyutlarının en ileriye taşınması demektir. 7 bin yıllık bezirgan ekonomisi üretici güçlerin en kollektif kesitlerinde bile toplumumuzu hallaç pamuğu gibi attığı için uluslararası finans-kapital dünyanın hiçbir yerinde bulamadığı nimeti ülkemizde bulabilmiştir. Bugünkü kahredici soygun ve talanın hergün katmerleştirilerek sürdürülmesi Özal'ın sözleriyle "vatandaşımızın sonsuz sabır ve tahammülü" ile olanaklı kılınmıştır.

Ancak, toplumun böyle, bütün bütüne ölgünleşmesi egemen sınıflar blokunun her zaman işine gelmez. Toplumun altı ölü kımıltısızlığındayken yukarlardan gelen bu devletçi-devlet sınıfları müdahalesinin olasılığı siyasal kurgularımızın siyasal-tarihsel şekillenişi içinde vardır.

Ya da proletarya aydınlarımızın çevreden dolanmayıp doğrudan siyasetin merkezine yönelme şahbazlıkları azgır sömürücülerin uykusunu kaçırabilir. Bu durumda egemenler o ana kadar uyumaya terkettikleri yığınları kendi arabalarına koşmaya ve birkaç yüzbinlik azınlıklarını kamufle edebilmek için kendi goygoyculuklarına soyundurmaya gereksinim duyabilirler. İşte o anda ellerindeki şifre kodu "kadın" olur.

* * *

"Kadın" düğmesine basıldı mı, herşeye tevekülle katlanan yığınlar bir anda aslan kesilip finans-kapitalin "aport" diyerek hedef gösterdiği ilerici-devrimci-demokrat her girişim ya da kişinin üzerine çullanıverirler. "kadın, her batağa gömülü ayak takımı erkeği bir anda itilip, boğulduğu yerin dibinden göklere doğru çıkartıp fırlatır... Kara yığınları her zaman kolayca kışkırtıp körü körüne coşturan en sosyal patlayıcı madde *kadın* olur."(Kıvılcımlı)

Bizim ülkemizde kadının, her ülkedekinden daha çok diyebileceğimiz kertede gerici patlamaların volkanı oluşunun açıklaması, ülkedeki kapitalizmin gelişmesinde ve bugünkü gelişim seviyesinde yatar. Bezirgan sermayenin antika karakteri dolayısıyla bir türlü modern kapitalizme atlayamayan Türkiye, finans-kapital çağında azınlık diktatörlüğünü ayakta tutabilmek için kendisine sosyal taban oluşturacak derecede bir mülkiyet sahipleri katmanı geliştirememiştir. Tersine, küçük mülkiyet sermayenin tekelci yoğunlaşması gereği hızla mülksüzleşmektedir. Mülkiyet karşısında sınıfların farklı mevzilenişinin bu denli belirgin olması egemen oligarşi açısından tehlikelidir. Bu yüzden, arada geçişi yumuşatacak bir orta sınıflar katmanı yaratmak, "orta-direk" sloganı için çabalamak için finans-kapital tahakkümü için dirimsel bir önem taşımaktadır. Türkiye kapitalizmi, ilk günden yok olma aşamasındaki, tekelci biçimiyle var olmasının, çarpıklığının ceremesini böyle bir orta sınıf yaratamayarak çekmektedir. Ama bir o kadar da şanslıdır. Çünkü burası yoklarla birlikte var olma mucizesini gösteren bir ülkedir. Modern finans-kapitalizmin yaygın orta sınıfları yoksa antika tefeci-bezirganlığın Babil artığı kadim küçük-burjuva mülkiyetçiliği ne güne duruyor? Bir türlü lonca duvarlarını yıkarak üretimini modernize edememiş esnaf bezginliği küçük mülkiyet tutkusunu allahlaştırarak her gün yeniden üretir. Çarpık kapitalizm, koca fabrikalar arasında fason imalatçı esnaf, tezgahcıklarına hayat hakkı tanıyarak, kollektivite kaçkını insanımızda küçük mülkiyet tapıncını her gün besler. Ne ki toplumsal akışın yönü bellidir. Tekelleşmenin ve mülksüzleşmenin dört nala koşmaya başladığı andan itibaren bir küçükdükkan, bir küçük tarla, bir küçük tezgah umudu hayale dönüşmeye başlar. İşte bu noktada, insan içinde bilinçaltı olarak, yığın içinde sosyal güdü olarak mülkiyet tutkusunun tatminine "alt insan" edilmiş kadın yetişir. Yoksa her olumsuzlamanın olumlanması gibi mülkiyet tutkusunun kendisi, mülksüzleştirenlerin mülksüzleş-tirilmesine dönüşebilir.

Sınangılı bezirgan geleneği böyle tehlikeli kavşaklarda yolu düzeltmede ustadır. Devlet sınıfları eliyle kadın üzerindeki tasarruf hakkının kimi kayıtlara bağlanmasına da gelemez. İmam nikahıyla her türlü mülk edinme ve satma engellerinin üzerinden aşıverir. Ve bütünüyle erkek toplumun mülkiyet duygusu en helalinden tatmin edilir. "O azgın erkek sadizmini besleyen kök ekonomi geriliğimizin tabulaştırılmış derinliklerinden benliğimize fışkırıp dal budak salmıştır. Bırakalım tefeci-bezirgan hacı ağanın kadın gettosu, dilsiz cehennem harem dairesini; bırakalım kozmopolit burjuva zübbeliğinin boynuz tokuşturan salon flörtlü metres ticaretiyle kadını süslü bir paçavrası durumuna sokuşunu... En aşağı kul kölenin evinde, tarlasında tepe tepe sömürüp ezdiği etini ve ruhunu cımbızla didiklediği bir dişi kulu, ev kölesi, cariyesi vardır. Geri üretim toprağında başka türlü olamaz." ve "O dişi köle nasıl olur da gözünü yerden kaldırıp yüzünü açabilir." (Kıvılcımlı)

Proletaryanın *kırsal* ilişkilerin çözülmesiyle özgülleşmiş işgücü olduğunu göz önüne getirirsek, en modern ve ilerici kesimlerde bile bu sosyal ehramın en alt katının izleri görülür. İşte kadim tefeci-bezirganlığın kadın düğmesine bir bastı mı bütün bir toplumu yerinden oynatabilmesi bu kadim küçük mülkiyet tutkusunun eseridir.

Ev ekonomisine mahkum ederek fabrikadaki işçi erkeği emek üretkenliği içinde kadının emeğini de sömürdüğü için modern kapitalizm bu kurgudan rahatsız olmaz. Olay, doğrudan işyerine bağlı olmaksızın ama üretim verimliliğini doğrudan etkileyen bir şekilde kadın işgücünün sermayeden yana transferidir.

Bunun yanında toplumun yarısını oluşturan bir kadın "sınıfı"nı muttağa, çocuğa vb. gibi ev işlerine bağlayarak yaratıcı gücünü köreltmek kollektif aksiyon gücü olan insanın bir bölüğünü inmelendirmek, dolayısıyla diğer yanını da aksak bir gidişe mahkum etmektir.

Bu olgulara kadının yedek bir işgücü ordusu halinde tutularak işgücünün pazarlık gücünü düşürmesi fonksiyonunu ve bizzat ucuz işgücü oluşturarak kapitalist kârın büyümesine katkılarını da eklersek kadının bugünkü statüsünün kapitalizm için ne büyük nimet olduğu ortaya çıkar. Ve ne tefeci-bezirganlık ne de kapitalizm bunu değiştirecek girdilerden hoşlanmazlar. Bu yüzden her ilerici hamlenin yolunu kesmeye "kadın manivelası"nı kullanarak davranırlar. Çoğu kez de başarılı olurlar.

Devamı 14. sayfada

FİLİSTİN DEVRİMİNDE KADINLAR

8 Mart Uluslararası Kadın Günü dolayısıyla, Filistin Halk Kurtuluş Cephesi (FHKC) Merkez Komite üyesi ve FHKC kadın örgütünün başkanı Samira Salak ile yapılan bir röportajı yayınlıyoruz. Üç çocuk annesi olan Salah kadın çalışmasına Arap ve uluslararası düzeylerde etkin olarak katılmıştır.

KADINLARIN FİLİSTİN KURTULUŞ MÜCADELESİNDEKİ KONUMLARI

Filistinli kadınların, özellikle işgal altındaki topraklardaki mücadelesi, genel siyasal mücadeleden ve birliklerdeki mücadeleden ayrı tutulamaz. Filistinli kadınlar baskının bileşik bir biçimini yaşıyorlar: Ulusal olduğu kadar ekonomik ve toplumsal baskı. Bu, özellikle işgal altındaki topraklarda geçerli. Bu arada kadınlar, onları ekonomik, toplumsal ve siyasal olarak kurtarma rolünü üstlenen kurumlara katılıyorlar.

Filistinli kadınları Arap kadınlarından ayrı olarak ele aldığımızda şunu unutmamalıyız: 1948'den bu yana, Filistinli kadınlar savaşın, soykırımların, göçün ve işgalin sonuçlarını yaşıyorlar. Bu durum çoğunu, aileyi koruma adına tüm sorumluluğu omuzlamaya zorluyor. Koşullar kadının, eviçi işler ve annelik yükünün yanısıra aileyi geçindirici rol almasını gerektiriyor, aslında bu rol tarihsel olarak erkeğin üstlendiği bir roldür. Bu durum, bir bütün olarak Arap kadınlarıyla karşılaştırıldığı zaman sorumluluğa, Filistinli niteliğini geliştiren olumlu bir boyut kattı. İkinci olarak, Filistin devrimi yoluyla günlük mücadeleye katılım kadına ayrı bir militan nitelik kazandırdı. Üçüncü olarak, Filistin devrimiyle getirilen ideolojiler, Filistinli kadının bir kadın olarak haklarının bilincine varmasını sağladı ve siyasal açıdan bilinçlenme sürecini hızlandırdı.

Salt kadınların mücadeleye katılımına bakarsak, bunun görece az olduğunu görürüz. Bununla birlikte, diğer Arap ülkelerindeki kadınlarla karşılaştırdığımızda, çok ileridirle., Filistinli kadınlar mücadelenin tüm alanlarına, hâttâ en üst biçimi olan silahlı mücadeleye katılmışlardır. Silah taşımışlar, mayın yerleştirmişler, tutuklanmışlardır vb. Kadının yaşadığı koşullar yüzünden daha küçük bir düzlemde olsa da, erkeklerle aynı düzeye erişmişlerdir.

Doğal olarak biz, kadınların mücadelesini yükseltmek üzere sürekli çalışmaktayız, çünkü sonunda bu da Filistin devriminin ilerlemesine doğru gidiyor. Kadınlar toplumsal ve ekonomik açılardan ne kadar özgürleşirlerse halkımızın davasına o kadar çok bağlanabilir ve aktif rol oynayabilirler. Kadınların bilinçlenmesi ve ekonomik bağımsızlıkları devrimin ilerlemesine katkıda bulunur. "Kadınla erkek kurtuluş savaşında el ele" sloganı hayata geçirilmiştir, fakat iniş ve çıkışları vardır. Devrim ne kadar ilerlerse, kadınların katılımı o kadar artar. Bunun tam tersi de doğrudur. En zayıf halka olan kadınlar, devrimdeki düşüşten en çok etkilenen kesimdir. Bir geri çekilme evresinde, en çok etkilenen, kadınların ilerlemesi olur; ilerleme evrelerinde, geri toplumsal konumlarından dolayı kadınların gelişimi erkeklerinki kadar hızlı olmaz.

KADININ KURTULUŞUNA YÖNELİK ENGELLER

Aile baş engeldir. Geri toplumsal gelenekler kadının kendini özgürce ifade etmesine engel oluyor. Toplumsal sınırları aşan herkes, büyük babalarımızdan bize miras kalan gelenek ve normlardan sapmış olarak değerlendiriliyor. Kadın hareketi sınırlıdır, çünkü kadın her zaman babasının, erkek kardeşinin ve kocasının vasiliği altındadır. Kurtuluşu bu yüzden zorunlu olarak erkeklerinkine bağlıdır.

İkinci etken kadının kendisidir. Kadın, öneminin ve etkin bir rol oynama yeteneğinin farkında değildir. Kendini, toplumun kendisine baktığı gibi, yani zayıf cins olarak görme çerçevesinde yetiştirilmiştir. Evde oturtulur. Düşünceleri çocuk yetiştirme, yemek pişirme vb. ile sınırlıdır. Yetiştirilme tarzı, kararları, hâttâ onun yaşamına ilişkin kararları alma sorumluluğunun erkeklerin olduğuna inanmayı getirmiştir. Her zaman katkıda bulunmasına karşın, bu yeteneğine güveni yoktur. Kadın, Filistin'in kahramanları ve şehitleri olan çocuklar yapar. Bu, onun toplumdaki temel rolüdür: vermek. Kadın verici konumunun öneminin bilincine varırsa, kendi öneminin de farkına varacaktır. Kadını etkileyen ve özgüvenini sınırlayan birçok öznel etken vardır.

Bu bağlamda, görevi kadınların potansiyellerini onların güvenlerini arttırarak harekete geçirmek olan kadın öncünün rolünü değerli buluyoruz. Daha ileriye, kurtuluştan sonraya bakarsak, o zaman yeni bir toplumun inşası göreviyle karşı karşıya kalacağız. Bu salt erkeğin görevi değildir. Kadınlar da bu görevi üstlenmeli ve hazırlıklar şimdiden başlamalıdır.

Kadınları etkileyen diğer bir etken de Batı kültürünün Arap dünyasına sızmasıdır. Bu sızma kadınların kurtuluş sürecini olumsuz olarak etkiliyor, çünkü kadını bir meta gibi ele alarak moda ve makyaj gibi şeyleri vurguluyor. Kadını bir meta olarak ya da diğer metaların sergileyicisi olarak yansıtan televizyon reklamlarını reddediyoruz. Kadının kurtuluşunun tek engeli gerikalmışlık değildir. Batı kültür akını kadınları temel ulusal ve toplumsal davadan uzaklaştırıyor. Emperyalist düşüncelere karşı tepki, ya tamamen parlak Batı tarafından yürütülüp körleştiriliyor ya da tamamen reddedilerek bir çare olarak gerikalmışlığa daha da sarılınılıyor. Bu iki tepki de toplumumuza eşit oranda zararlıdır. Filistinli kadın buna bağışıklık kazanmış durumda değildir, çünkü, özellikle Arap dünyasına dağılmış oluşumuz göz önüne alınırsa, Filistin kadını da Arap dünyasının bir parçasıdır.

ÇATIŞMADA KADINLAR

Direnişin dışındaki hiçbir şeye açık kapı bırakmayan Siyonist işgali altında yaşayan kadınları bu durumun dışında tutmalıyız. Filistin'deki kadınlar sürgündeki kadınlardan daha ileri bir rol oynarlar. Siyonist işgale karşı gündelik direniş içine doğrudan ya da dolaylı olarak tümüyle girmişlerdir. Cezaevinde olan ya da daha iyi para kazanmak için yurtdışına giden ya da dışarda olup da İsrail'in baskısından dolayı geri dönemeyen oğulları olabilir. Bu durum, Batı'nın kadınlar üzerindeki olumsuz etkisini en aza indiriyor. Kadınların günlük yaşamları, onlara açık kanallarla -seminerler, toplumsal ve tıbbi çalışma, hemşirelikler, pazarlar ve sergiler, seminerler, vb. - işgali sona erdirmeye adanmıştır. Kadınların işgal altındaki Filistin'deki faaliyetleri, mücadeleye katılan sayıyla doğrudan orantılıdır. Burada kadınların direnişe geçmeleri için, yalnızca, Siyonizmin baskı ve tahribatını görmeleri yeter. Filistinli kadın işgale karşı koyma kararlılığını her gün yeniler ve etkinliği artar.

Diğer bir örnek de, çatışmanın kadınları, Körfez ülkelerindeki, hâttâ Suriye'deki Filistinli kadınlara oranla daha aktif ve mücadeleye bağlı olmaya zorunlu kıldığı Lübnan'dır. 1982'deki Lübnan işgaliyle birlikte, kadınların çatışmalara katılması daha da gelişti, çünkü tamamen yeni bir durum ortaya çıktı. Birdenbire herkes olaya karıştı. Her Filistinli bir hedefti, hâttâ sınıfsal konumlarından dolayı mücadeleye katılmayanlar bile. Düşmanla yüzyüze çatışmalar ortaya çıktı. Dolayısıyla, sınıfsal konumu ne olursa olsun Filistinli her kadın hedef haline geldi. Oğlu salt Filistinli olmak yüzünden tutuklanabilir ve saldırıya uğrayabilirdi. Lübnan'daki Filistinli her aile kendilerini bu baskıdan kurtarmak üzere harekete geçti, özellikle Lübnan Ordusu, İsrailli işgalciler gibi davranmaya başlayınca.

Sürgündeki bazı Filistinli kadınların yüzeyde normal bir yaşantı sürebilmelerine karşın, ailelerinin bir parçasının işgal altında kalması gerçeğinden de hâlâ etkileniyorlar. Bu durum kadını mücadeleye doğru harekete geçirebilir. Faaliyetin düzeyi çok daha düşüktür, fakat yurtsever filmler göstermek, siyasal seminerler, vb. gibi, kadınının bilincini yükseltmeye yönelik başka yollar vardır. Bu, davamıza ve ülkemize bağlılıklarını canlı tutur. Bununla birlikte, bu görev, Filistinli kadınların tüm dünyadaki dağınıklığından dolayı çok zordur.

GERİKALMIŞLIĞIN TOPLUMSAL ETKİLERİ

Toplumsal gerikalmışlığın tek kurbanı kadınlar değildir. Kadınlar da erkekler de bunun tohumlarını hâlâ taşıyor. Geri kalmışlığın derecesi, bilinçle orantılı olarak kişiden kişiye değişir. Erkekler eğitimli olmasalar bile daha aydınlatılmışlardır, çünkü toplum onların eğitim görmek, geçimini sağlamak vb. için evi terketmelerine izin verir. Bu, erkeklere, kadınlara tanınmayan bir gelişme şansı tanır. Sonuç, iki cinsin bilinç düzeyleri arasındaki uçurumdur.

Bununla birlikte erkek de ailesine ve topluma bağlı olarak kalır. Toplumsal geleneklerin sınırlarını aşmak, fark-lı ya da toplumdışı olarak nitelendirilmeleri riskini taşır. Bu da doğal olarak ailenin geri kalanını da etkiler. Aile ve toplum erkeklere bazı ayrıcalıklar vermesine karşın erkeklerden onların yolunu izlemesini ve edinilmiş bilgi ya da sözcük dağarcağı zenginliğine bağlı olarak yalpalamama-sını bekler. Erkek bilinçlenmezse kurtulamaz. Ne kadar ilerici düşünceler taşırsa taşısın, içinde yaşadığı toplumda bir tutuklu olarak kalır. İdeolojik kanılarını ancak büyük bir güçlükle uygulayabilir, çünkü çoğunluğu karşısına alır.

KADINLAR VE DEVRİM

Ne olursa olsun, gündemimizde baş köşeyi ülkemizin kurtuluşu almaktadır. Biz, kadınlar ve erkekler davamıza ve hızla gelişen gelişmelere kendimizi öyle kaptırmışız ki, kadının kurtuluşu sorununa yeterince eğilinmiyor. Kuşkusuz gelişme var, fakat istediğimiz düzeyde değil. Bununla birlikte, bu gelişme kadının ve erkeğin kurtuluşunda ileri bir adımdır. Ancak, erkeğin bilinçliliği toplumun en küçük birimine, aileye yansımalıdır. Yansımazsa, devrimimiz başarıya ulaşamaz..

Benim değerlendirmeme göre FHKC kadın sorununda ileri bir modeli temsil ediyor. 1981'deki dördüncü kongre kadın sorununa eğildi. Bu demektir ki, örneğin devrim gibi bütün sorunlarımıza karşın, kadın sorununa eğilebilir ve kongremizde ele alınan bir konu olarak yeterince değerlendirebiliriz. Beşinci kongrede kabul edilmek üzere bir iç kişilik statüsü (davranış tarzı) belirleme kararı vardı. İnanıyorum ki, bunu başaracak, başkalarının benimseyebileceği bir örnek oluşturacağız. Kendimizi ilk tuğla olarak görüyoruz. Genel olarak Filistin devriminde kendi düşüncelerimizi dayatma yetkesine sahip olacağımız noktaya varmadık.

☛

Eskiden Filistini Kadınlar Genel Birliği (FKGB), FKÖ'nun uygulayacağı, böyle bir kişilik yasası önermek üzereydi. Bu öneri, İsrail'in 1982'de Lübnan'a saldırısından önceydi. Ancak, her zaman olduğu gibi, denetleyemediğimiz olaylar bizi aştı ve plan bir yana bırakıldı.

ÖRGÜTLÜ KADIN FAALİYETİ

İşgal altındaki topraklarda Filistinli Kadınlar Komiteleri Birliği, Kadınlar Çalışma Komiteleri, Çalışan Kadın Komiteleri ve Kadınların Toplumsal Faaliyet Komiteleri var. Sonuncu komite çok geniş, çoğu kadın kesimini kapsıyor, ancak ilerici ideolojiyi benimseMiş ilk üç komite kadar örgütlü değil.

Çalışan Kadınlar Komiteleri kadınlar arasında faaliyet başlatıyor, Filistinli Kadınlar Komiteleri ve Kadınlar Çalışma Komiteleri ise çok geçmeden onu izliyor. Bu üç komite kongrelerini ve seçimlerini yapmış durumdalar. Çok etkinler ve geniş olmaya yakın programları var. Filistinli Kadınlar Komiteleri Birliği'nin ilk kongresi 1983'te, ikincisi 1984'te toplandı. Bütün bu dört örgüt arasında eşgüdüm var. Buna ek olarak, kadın yurtseverlerin oluşturduğu, nitelikli sayısız dernek de var; örneğin Aileyi Koruma Derneği, Öksüzler Derneği, Al Bireh Derneğ,i vb.

Bütün bu komite ve dernekleri bir araya getirmesi *gereken* platform FKGB'dir. Bununla birlikte bu kuruluşların faaliyetleri az çok bağımsız olarak yürütülüyor. Biz FHKC'deki kadınlar önceleri bütün bu komite ve derneklerin FKGB'de temsil edilmelerini ve hepsinin bir araya gelerek, birbirini tamamlamak amacıyla temsilci bir organ oluşturmalarını önerdik. Kuşku yok ki, örgütlü çabalar kadınlar için daha iyi sonuç verir, özellikle işgal altındaki topraklarda, çünkü bizim davamız tektir ve kadınların içinde yaşadığı durum da tektir.

İşgal altındaki Filistin dışında, birçok platform var. Bunlardan en ünlüsü FKGB'dir. Üstelik her direniş örgütünün de bir kadın bürosu ya da örgütü var. FHKC'nin 1972'den 1983'e kadar, özellikle Cephe içinde kadın faaliyetini örgütleme amacından olan bir kadın bürosu vardı. Ancak zamanla faaliyetimiz gelişip genişledi, FHKC'ye üye olmayan kadınları kendine çekmeye başladı. Bu daha geniş süreCi sürdürme amacıyla Filistinli Kadınlar Örgütü, örgütsel yapısı, programı ve faaliyetleriyle geniş desteğe sahip bir demokratik platform olarak kuruldu. Filistinli Kadınlar Örgütü, Lübnan'da, Suriye ve şubelerinin olduğu diğer yerlerde (Avrupa, ABD, Körfez ülkeleri ve Kuzey Afrika) konferanslar düzenleyecek.

Filistinli Kadınlar Örgütü'nün yanısıra, üç yıllık kongre yapan, FDKC'ye bağlı Demokratik Kadınlar Örgütü; kongresini yapan, FHKC Genel Komutanlık'a bağlı Filistinli İlerici Kadınlar Örgütü; Halk Mücadele Cephesi'ne bağlı Kadınlar Bürosu vb. de var. Bu örgütler arasında eşgüdüm için bir platform olması -yani FKGB'nin oynaması gereken rol- en ideal durum olurdu. Kadınların faaliyetleri ne kadar örgütlü olursa, o kadar ilerleme kaydedebiliriz. Gene de kongre ve seçimlerle, kadın örgütleri sınırlı rollerini genişletmiş ve yaygın demokratik kadın örgütleri olmuşlardır. Bu, kadınların faaliyetlerinde bir gelişmedir. Bütün kadınlara bir kadın örgütünde olma olanağı verir. Örgütlü kadın faaliyetinde yer almak için bir direniş örgütünün ya da bir partinin üyesi olmak önkoşul değildir. Bu demokratik örgütler nihai olarak partinin de çıkarınadır.

İç yapı, faaliyetlerinin niteliği ve yoğunlaştıkları kadın kesimi açısından bir kadın örgütünden diğerine kuşkusuz farklılıklar görülüyor. Zorluk da burada. Bu örgütlerin varolmaları yararlıdır, çünkü daha çok kadının faaliyeti demektir, ancak FKGB'nin tüm Filistinli kadınların *tek* temsilcisi olmasına yönelik inanç eksikliği olumsuzdur.

FKGB'nin ihmalleri de bu konuda etkendir; bu ihmaller kadınların, FKGB'nin gözetiminde merkezi olarak örgütleneceklerine, kendi örgütlerine özgü halk örgütleri ya da kurumlar kurmaya teşvik etti. Bunlar çok daha önce olmalıydı ki çeşitli çevreler biraraya gelip bir birlik kursun. Yazık ki olaylar başka bir yöne kaydı. FKGB tüm etkin kadın örgütlerinin birliği olarak işlev görmedi. Daha çok, kadınlar, demokratik olmayan seçimlerle tek bir fraksiyonun egemenliğini sağlama amacıyla kongrelerden hemen önce üye toplama çabalarına girişti. Etkin güçlerin nisbi temsili ve birlik çalışmasının diğer temel nitelikleri yoktu. Tersine, fraksiyonel egemenlik vardı -Ben en büyüğüm, yeterli olup olmamam önemli değil, ben önderlik edeceğim. Birlik içinde, lider olma yeteneklerine sahip, fakat siyasal nedenlerle bir yana bırakılan kadınlar var. Sorun bu. Birlik, siyasal yönelimleri ne olursa olsun, tüm Filistinli kadınların olmalıdır. Yoksa bunun adına birlik denilemez, fakat El Fetih'in ya da FHKC ya da DHKC'nin kadın örgütlenmesi denir. Örgütlenme, bir birlik olarak, Filistin arenasının tüm çizgilerini temsil etmelidir. Bireysel karar verme mekanizması değil, kollektif liderlik olmalıdır.

FİLİSTİNLİ KADINLAR ÖRGÜTÜ

Filistinli Kadınlar Örgütü, serbest seçim temelinde, Filistin halkının tüm sınıflarından gelen tüm kadınları saflarında kapsayan ulusal, demokratik, toplumsal bir örgütlenmedir. Arap kadınları ve Filistinlilerle evlenen Arap olmayan kadınları da kapsar. Filistin Kadınlar Örgütü, Filistinli kadınlar hareketinin ayrılmaz bir parçasıdır. FHKC'nin halkçı kadın platformudur. Filistinli kadınlar hareketini temsil ettiğini düşündüğümüz FKGB'nin bir ikamesi değildir. Filistinli Kadınlar Örgütü'nün temel tanımı budur.

Filistinli Kadınlar Örgütü'nün programı çok geniştir ve esas olarak Filistinli kadınların bilinç düzeylerinin yükseltilmesini amaçlar. Filistin halk mücadelesine ilişkin tüm siyasal konularda bilgilenmeleri için kadınlara olanak sağlamak Filistinli Kadınlar Örgütü'nün görevidir. Bu görev seminerler, okur-yazarlık programları, Filistin mirasına ilişkin siyasal filmler ve sergiler yoluyla yerine getirilebilir. İnce ince örülmüş geleneksel Filistin nakışını korumak için çalışacağız.

Filistinli Kadınlar Örgütü'nün programı, etkinliklerini tanımlarken, her alanın nesnel koşullarını dikkate alır. Sözgelimi, işgal altındaki topraklarda, Batı Şeria ve Gazze'ye bağlı kent, köy ve kamplarda, yüzlerce erkeği de kapsayan 40 komite var. Buradaki kadınlar kendi çalışma programlarını oluşturup, bir yıldır *Kadınların Sesi* adlı bir yayın çıkarıyorlar. 17 Ağustos 1985'te, "Amman anlaşmasını iptal" ve "birleşik bir kadın hareketi için" sloganlarıyla bir kongre topladılar. İşgal altındaki topraklarda en ses getiren etkinlikler; üretim seminerleri, okur-yazarlık programları, gezici tıbbi klinikler, öğrenciler için hızlandırılmış kurslar ve seminerler, yürüyüşler, kurslar için topluluk merkezlerini içine alan toplumsal projelerdir.

Çocukların yurtsever bilinci geliştirmeleri için bütünsel bir etkinlik programı da önemlidir. Bu program, ders programlarındaki Siyonist propaganda ve müdahaleye karşı elzemdir. Kadınların ürettiği malların düzenli ya da düzensiz olarak sergilendiği ve herkesin satın alabilmesi için ucuza satıldığı pazarlar ve sergiler de vardır. Ayrıca kadınlar açlık grevleri, gösteriler, oturma eylemleri organize ediyorlar. Siyonizmin cezaevlerindeki tutuklularla dayanışma konusunda özellikle etkinler. 8 Mart, işgal altındaki topraklarda özel bir gün olarak kabul edilip kutlanıyor.

Filistin dışındaki Filistinli Kadınlar Örgütü ile ilgili olarak, kongremiz için bir hazırlık komitesi kurduk. Kongre, tüm Arap ülkelerinden ve sosyalist ülkelerden Filistinli kadınların temsilcilerini kapsayacak. Seçimler Suriye ve Lübnan'daki şubelerde ve dış büroda yapılacak. Bu durum Haziran'daki genel kongrede sonuçlanacak. Birçok Filistinli Kadınlar Örgütü merkezinde artık bir duvar gazetemiz var. Ocak sonunda hazırlık komitesi toplantısına ilişkin olarak bir bülten yayınlayarak, Filistinli Kadınlar Örgütü'nün ve bültenin amacını açıklayacağız. 8 Mart'ta da bir sayı çıkaracağız, ayrıca Haziran'daki kongreyi içeren üçüncü bir sayımız olacak.

PRAGDA'Kİ ULUSAL KADINLAR DEMOKRATİK KONFEDERASYONU (WIDF)

Filistinli Kadınlar Örgütü'nü FKGB'nin bir alternatifi olarak planlamıyoruz. Bunnla birlikte, Filistinli Kadınlar Örgütü ile diğer kadın örgütlenmeleri, özellikle sosyalist ülkelerle uluslararası düzeyde ilişkileri geliştireceğiz. WIDF'nin Kasım'da Prag'da toplanan konferansı'na davet edildik ve katılmamızın çok yararını gördük. 260 kadının temsil ettiği 111 ülke ve 136 örgüt konferansa katıldı. Onlarla birlikte sonunu incelemek çok önemliydi. İşgal altındaki topraklardaki kadınlarla da biraraya gelme olanağını bulduk, bu kadınlar karşılaştıkları sorunları ilk elden tanımladılar.

Ne yazık ki, FKGB adına konuşan Isam Abdel Hadi, konferansın nihai kararlarında Amman anlaşmasını yeren bir maddenin eklenmesine karşı çıktı. Katılan delegeler bu itiraza kızdılar, oysa bizim böyle bir ek yapma önerimiz alkışlarla karşılandı. Isam'ın tavrından hayal kırıklığına uğradık, çünkü onun uzun bir savaşım tarihi var. Amman anlaşmasının Filistin içi bir olay olduğunu söyleyerek tutumunu gerekçelendirdi. Ne var ki, biz bu anlaşmanın Camp David kadar teklikeli olduğunu düşünüyoruz. Dünyadaki ileri güçlerle omuz omuza yer almak ve doğru siyasal çizgi oluşturmak ulusal görevimizdir. Prag'da alınan 11 karardan, Ortadoğu hakkındaki özel bir kararda, Amman anlaşmasını yeren bir ek yapabildik.

FHKC'DEKİ SON DURUM

Daha önce belirttiğim sorunlara karşın, FKGB, 1983'e kadar, bütün Filistin birliklerinin en demokratiğiydi. FKGB, Filistin devrimindeki ileri çizginin destekleyicisi yurtsever bir çizgiyi korurken, tüm siyasal görüşleri de içerir. İkinci ve üçüncü kongreler ilerici siyasal görüşler yayınladı, oysa Filistin ortamı bir kriz yaşıyordu. İkinci kongre, siyasal uzlaşmanın önerildiği bir zamanda yapıldı, fakat FKGB demecinde siyasal uzlaşmayı reddetti. İlerici El Fetih kadınları bu demecin benimsenmesi için diğer ilerici örgütlere, özellikle FHKC'ye coşkuyla katılarak Filistin Ulusal Anayasası'na (FUA) ve davasına zarar verecek herşeyi reddetti.

1982'den sonra tüm Filistin kurumları etkilendi. Güçlerin Suriye'ye ve diğer Arap ülkelerine yayılması herşeyi dağıttı. FKGB genel sekreterliği merkezin Şam'da kurmaya karar verdi. 1983'ün başında yumuşak bir ortam vardı. Sonra, 1983'ün sonuna doğru, Filistin ortamında farklılıklar bir kez daha ortaya çıkmaya başlayarak tüm Filistin kurumlarını etkiledi. Arafat'ın Kahire'ye gidişi ve bunu izleyen kapitülasyonist politikası FKGB'de ayrılığı getirdi. FKGB sekreteryasının sekiz üyesi Şam'da, beşi diğer Arap ülkelerindeydi. Birbiriyle

Devamı 13. sayfada

POLİTİK SÜREÇ VE DEVRİMİN MEVZİLENİŞİ

1960'lı yıllardan bu yana, tüm ideolojik, teorik, örgütsel ve yapısal eksiklerine karşın, devrimci hareket içinde ihtilalci-direnişçi bir mücadele kanalı açılmıştır. Kimi yayın organlarında "radikal çizgi" olarak isimlendirilen bu eğilim, özellikle kriz tartışmaları ile birlikte, devrimci ortamda daha yoğun tartışılır olmuştur.

Eylül döneminde, devrimci hareket içinde, geçmişle bağlantılı bir boyutta ilk yol ayırımı TBKP girişimi ile yaşandı. Derinleşen kriz, TKP ve TİP gibi burjuva sosyalist eğilimleri hızla sağa savurdu. Finans-kapitalin kriz karşısında "istikrar" arayışı çabasına yedek güç olmak üzere yola çıktılar. Diğer taraftan yenilgi dönemlerinin ünlü "başöğretmenlerinden" M. Belge, 12 Eylül'den yenik çıkmış ve çok değerli militan kadroları hapisanelerde yatan devrimci ortama önce "burjuva demokrat muhalefet" ve tarihsel kökleri üzerine *Yeni Gündem* dergisi kanalı ile kısa dönemli kurslar açtıktan sonra, 1975-80 arası dönemin anti-faşist karşı koyma eylemini yüklenmiş siyasal eğilimlere, şimdi de Kıbrıslı işadamı Asil Nadir'in satın almasından bu yana daha da "devrimcileşen" *Nokta* dergisinin Che Guavera'yı kapak yapan 5 Şubat 1989 tarihli sayısında, son düşüncelerini sıralamaktadır. "*..silahlı mücadele, devrimci savaş gibi kavramların romantik, büyüleyici bir yanı olabilir, ama aslında..silah zaman içinde kullananı belirler. Askerlik kurallarının getirdiği disiplin, gözü kapalı itaat, katı merkezilik ve hiyerarşi bir değerler sistemi oluşturur. Bu da sosyalizmin insanlık için öngördüğü değerler sisteminin tam da karşıtıdır.*" "*Ve şunu unutmamalıyız*" diyor Belge, "*Türkiye gibi, parlamenter kurumların, seçim geleneğinin vb. yerleştiği ülkelerde illegal ve silahlı mücadeleyi seçen bir sosyalist hareket başarılı olamaz.*"

Ülkeyi sıkıyönetimsiz yönetmeyi bir türlü beceremeyen, üstelik düzenin krizlerini kendi sınıf örgütlenmesi ve aksiyonu yoluyla değil, ordu mudahalelerinin sırtından aşmaya alışmış bir burjuvazinin yönettiği Türkiye gibi bir ülkede, parlamento kurumlarının ve seçim geleneğinin yerleştiğini iddia edebilmek için, 1980 sonrası doğmuş, son altı senede yapılan beş seçimden başka hiçbir gerçekliğin farkına varamamış bir 12 Eylül çocuğu olmak gerekir. Gerçekten de gerek burjuva sosyalizmi gerekse sivil toplumculuk bizdeki evrimlerini 12 Eylül'ün kabarttığı ve temizlediği toprakta tamamlıyor. Burjuva reformist bir akım haline gelen bu eğilimler aynı zeminde Leninist örgüt ve çalışma tarzına cepheden saldırarak düzenin dehlizlerinde kalıcı bir yer tutmaya çalışıyorlar.

Finans-kapital derinleşen krize yanıt vermekte zorluk çektikçe, bir yandan faturayı her zamanki gibi direnişçi-devrimci harekete ciro etmeye, diğer yandan da krizle orantılı olarak artacak olan toplumsal basıncı dengelemek için teslimiyetçi sola bazı nefes boruları açmaya yönelecektir. Bu süreçte işçi sınıfı ve yoksul yığınlarda, düzenin onların lehine olarak barışçı düzenlemelerle değiştirilebileceğine dair illüzyonlar yaratılması önem taşıyor. Sağ oportünizm kendini işte bu işlev içine oturtmuştur.

Türkiye gibi bir baskı ve sömürü düzeninde istikrar aramak bizim işimiz olamaz. İşçi sınıfı kendi iktidarını kurabilmek için yürüttüğü mücadelede bütün hazırlığını kendine burjuvazi ve müttefiklerini yenik düşürme olanağı verecek böylesi koşullara ulaşmak düşüncesi ile yapar.

Krizden kaçmak devrimden kaçmaktır.

Devrimci hareket içinde bu doğrultuda ciddi bir hazırlık yapma şansı olanlar tabii ki devrime inanan ve parlamenter illüzyonlara kapılmamış direnişçi güçlerdir. 12 Eylül'deki ağır yenilgiye karşın hareket içindeki geleneksel konumlarını terketmemiş mücadeleci güçler krize devrimci bir şekilde yanaşabilirler. Bir yanıyla 70 yıllık, bir yanıyla 60'larda açılmış kanalda oluşan 20 yıllık teorik ve pratik birikim devrimci hareketimize bu açıdan gerekli cephaneliği sağlayacak güçtedir.

Ancak, böyle bir sürece girebilmenin önünde, 12 Eylül öncesini günümüze taşıma ve bir potansiyel "tekrar" tehlikesi görüyoruz." Gerçi uzun zamandan beri söz konusu güçlerin içinde ve aralarında bazı yeni perspektif arayışları ve geçmiş değerlendirmeleri yok değil. Ancak gerek 20 yıllık pratiğin ağır mirası ve alışkanlıkları, gerekse tartışmaların boyutu ve yakaladıkları halkalar bize bu tehlikeye karşı yeterince hazırlıklı olunmadığı izlenimi veriyor. Hatta bazı siyasetler, geçmiş mücadele dönemini bütünüyle yanlışsız gördüklerini ve kesildiği yerden aynı şekilde devam ettireceklerini (ettirdiklerini) iddia ediyorlar. Sözünü ettiğimiz tartışmaların bütün olumluluklarına rağmen böyle bir atmosferde kesilme tehlikesi de var kuşkusuz. Oysa geçmiş yeniden yaşanmak istenmiyorsa, özellikle son yirmi yılın yanlış bir şekilde sistemleştirilmiş ve teorileştirilmiş siyasal pratiği derinliğine tartışılmalı ve mutlaka aşılmalıdır.

Bütün bu çabalar Türkiye'de devrimin objektif koşullarındaki olgunlaşmanın hızıyla devrimci hazırlık arasında şu anda varolan mesafenin kapanmasına hizmet edecektir.

Görülüyor ki, 27 Mart yerel seçimleri siyasi ortamın çeşitli dinamiklerini harekete geçirecek önemli bir dönüm noktası olacak. Talancı ve zorba ANAP iktidarının yerel seçimlerden yenik çıkması varolan siyasi dengelerde önemli değişiklikler getirecektir. Bunlar Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin kitlenmesi, erken seçimler ve bir SHP iktidarı olasılıklarıdır.

Türkiye'nin 12 Mart sonrasındaki gibi bir sosyal demokrat iktidara gittiğini ve bu anlamda da bir tekrar yaşamaya hazırlandığını görmezden gelmemeliyiz. Ecevit-le denenmiş olanın bir daha denenmesi ile finans-kapital elbette krizden nihai bir çıkış yolu bulamayacaktır. Türkiye'de egemen düzenin "demokrasi" reçetesini uzun süre uygulama gücü yoktur. SHP ile demokrasiye çıkış hayalleri kurma işi reformistlere bırakılmalı, direnişçi sol kendi bağımsız gündemini hızla oluşturmalıdır. Seçimler bu gündemin kuvvetle savunulması için bize önemli bir fırsat ve olanak tanıyor.

NOTLAR

(1) Hürriyet, 29-30 Aralık 1988
(2) Tercüman, 29 Aralık 1988
(3) Tercüman, 11 Şubat 1988
(4) Milliyet, 29 Haziran 1988
(5) Cumhuriyet, 28 Haziran 1988
(6) Cumhuriyet, 27 Haziran 1988
(7) Panorama, s.28
(8) Dr. H. Kıvılcımlı, Devrim Nedir?, s.74-75

FİLİSTİN DEVRİMİNDE KADINLAR

çekişen kararlar vardı, çünkü Suriye dışındakiler Arafat'ın eğilimindeydi. Şam'dakiler Arafat'ın politikasına karşı Filistin devriminin ilerici kurtuluş davasının yanındaydı.

FKGB içindeki bir ayrılığı asla istemedik ve davet etmedik, aksine her zaman FKGB içindeki krizin üstesinden gelmeye çalıştık. Ne var ki Arafat'ın takipçileri inatçıydı. Şam'da olanları saf dışı etmek için, yönetim kurulunu toplantıya çağırmak üzere imza toplamaya çalışmak gibi örgütsel bir yanlış yaptılar. Bunu başaramadılar, FHKC bu girişimi boşa çıkarmada baş rolü oynadı. FHKC içindeki bir bölünmeden tek kaybedecek taraf Filistinli kadınlar ve genel olarak davamız olacaktı. Uluslararası itibarımızı yitirecektik, çünkü uluslararası birlikler ve sosyalist ülkeler iki ayrı birlikle uğraşmayı pek hoşnutlukla karşılamayacaklardı. FKGB'nin bütünselliğini ne kadar çok korursak, dünya kamuoyundaki, özellikle WIDF'deki üyeliğimiz açısından imajımız o kadar iyi olur.

1984 yazında Demokratik ittifak'la El Fatih'in Merkez Komitesi arasında imzalanan Aden-Cezayir anlaşması, FKGB içindeki farklılıkları yumuşattı. Cezayir'de yönetim kurulu toplantısı yapıldı. Bu toplantıya tüm güçlerin katılımını sağlamada biz önemli bir rol oynadık. Toplantı sonunda güzel bir siyasal bildiri yayınlandı. Bununla birlikte, Filistin sağı daha fazla adım atmaya başladı. Yalnızca kadınların faaliyet durumunu değil, tüm Filistin'in durumunu etkileyen Amman FUA'yı savundular. Şam dışındaki sekretarya üyeleri bir toplantı yaptılar ve Filistin Ulusal Anayasasındaki dokuz FKGB üyesinin adlarını sildiler. FUA'daki yeter sayıyı doldurmak için tüm siyasal ve örgütsel kuralları hiçe sayarak, yerlerine başka isimler koydular.

FUA'dan sonra, dokuz kişinin üyeliğinin askıya alınmasına karşı düşüncemizi dile getirdiğimiz genel sekreteryaya katıldık. Sekreteryanın diğer üyelerine, FUA'ya katılma konusunda serbest olduklarını, ancak siyasal düşüncelerine bakarak başkalarının üyeliğini askıya alma hakları olmadığını anlattık. FHKC olarak, hâlâ iki taraf (El Fetih'in Merkez Komitesi'ne bağlı olan kadınlarla Ulusal İttifak'a bağlı olanlar) arasında aracı olmaya çalışıyorduk. Bunu yapmamızın nedeni birliğe katılan tüm güçlerin önemiydi. Bununla birlikte, sağcılar inatçıydı ve FHKC ve DHKC'deki kadınların FKGB'deki bölücü politikalarına kılıf olarak hizmet etmelerini istiyorlardı. Bizim asıl amacımız birlikteki ilericileri örneğin genel sekreteri, üyeliği askıya alınan dış ilişkiler sorumlusunu, Halk Kurtuluş Cephesi ve Genel Komutanlık'tan kadınları kaybetmek değildi. FHKC üyeleri kabul edildi, ama sorun bu değildi. Sorun herkesin orada olmasıydı. Şimdi sol örgütler (FDKC ve Filistin Komünist Partisi) genel sekreteryada temsil ediliyorlar, fakat çoğunluk (üçte iki) sağcı politika yanında yer aldığı zaman olumlu kararlar alamayacaklar. Bu durumda, sol örgütlerin birlik liderliğine katılımı, yalnızca, sağcı politikaların ilerici bir görüntüye bürünmesini sağlayacaktır.

Sağla birinci elden deneyimiz var. Biz altı örgütken, makul kararlar ancak çok büyük zorlukla alınabiliyordu. Bu tür kararlar alındığında, çoklukla sağcılar bunlara karşı çıkıyordu. Genel sekretarya böyle çeşitli ülkelere dağılmışken nasıl sağlıklı kararlar alınabilecek? Bir ay bir toplantı var, sonra birdenbire, Tunus'taki sağ kanada bağlı olanların kendi kararlarını alıp uyguladıklarını görüyoruz. Kuşkusuz birliklerde çalışma konusunda esnek bir politikamız var ve ilericiler birliği yönetmediği zaman da katılmaya hazırız. Ancak siyasal çizgi başlıca kaygımız. Birlik faaliyetinin hangi siyasal çizgiye hizmet ettiğine bakmak zorundayız. Birliğin faaliyetinin Filistin devrimine gelişimine destek olup olmadığına ya da engellediğine bakmak zorundavız.

Bu düşüncelere dayanarak FHKC'deki kadınlar, 1885 baharında Tunus'ta toplanan FKGB kongresini boykot etti, çünkü bu kongenin planlarının ne olduğunu göre-

biliyorduk. Tunus'taki genel sekretaryadan, kongreyi, FKÖ içindeki iç krizin çözümüne ilişkin daha iyi koşullar oluşana dek ertelemesini istedik. Ancak onlar kabul etmediler. Sağcı liderliklerden, kongreyi boykot eden kadınların yerine başkalarını bulma anlamına gelse de kongreyi yapma direktifi almışlardı. Gerekçeleri kongrenin uzun bir süredir (4 yıldır) yapılmamış olmasıydı.Ancak, geriye dönüp bakarsak, ilk kongrenin 1965'te, ikincinin 1974'de yapıldığını görünüz. Bu uzun ara, Filistin devriminin o sıradaki güç durumundan dolayıydı. 1970'de direnişe karşı Ürdün rejiminin saldırısı oldu, bu da kongrenin yapılmasını güçleştirdi.

Bugün, daha önce karşılaşılan sorunlardan çok daha ciddi sorunlar var; bu sorunlar kongrenin toplandığı zaman daha da önemli oluyorlar; özellikle birlik safları içinde yarattığı kargaşa düşünülürse, tüm güçleri sağlam bir ortak platformda biraraya getiren bir şeyi toplamamız gerekiyor.

Ne var ki, sağ kanat, sağ eğilimi onaylayacak liderlerir katıldığı bir kongre istedi. Bu nedenle, kongrenin ertelenmesi için uğraştık, bu arada birlikte çalışmayı sürdürüyorduk, ama onlar reddettiler. Sonra biz, kongrenin, tüm delegeleri kongreye kabul etmeye hazır olan Demokratik Yemen'de yapılmasını önerdik. Kuşkusuz, ilerici bir ülke olarak Demokratik Yemen, kongrenin ilerici kararlar almasının, Amman anlaşmasının yerilmesinin ve bir ayrılıktan kaçınmak için tüm güçlerin katılmasının güvencesini istiyordu. Bu da reddedildi, çünkü Tunus'dakiler kongrenin, uygulamalara egemen olabilecek sağcı liderliğe yakın olan Tunus'ta olmasını istiyorlardı. Kongreyi boykot ettiğimizi açıklayan bir bildiri yolladık, çünkü siyasal bir hata yapıldığını düşünüyorduk. Bu demek değil ki, FKGB'yi de böyle boykot ediyoruz. Birliğin tüm şubeleriyle, Amman anlaşmasının ve Kahire bildirisinin (silahlı mücadelenin sınırlanması üzerine) yerilmesi temelinde ilgileniyor ve seçimlerde yer alıyoruz.

Herneyse, kongre Tunus'ta yapıldı. DHKC ve Halk Mücadele Cephesi katılarak,Tunus liderliğinin soldan des-tek gördüğü iddiasına izin verdi. Ne var ki sosyalist ülkelerden ya da WIDF'den hiçbir temsilci katılmadı. Öncelikle kimin katılıp kimin katılmadığını sordular. Birliğin askıya alınan genel sekretaryası bir açıklama mektubu gönderdi, onlar da bu açıklamaya dayanarak kongreyi boykot ettiler. Şu ana kadar FKGB ile uluslararası örgütler arasında hiçbir ilişki kurulmadı. WIDF FKGB'yi Kasım'da Prag'da toplanan konferansa katılmaya çağırdı, ama eksiksiz bir delegasyon gönderilmedi. FKGB başkan yardımcısı Isam Abdel Hadi konferansa katıldı. Gelecekte ilişkilerin nasıl gelişeceğini bilmiyoruz. Doğrusunu isterseniz, sosyalist ülkelerin bizim tavrımızla sınırlı olacaklarını sanmıyoruz. Bu farklı bir olay. Bu konuya nasıl eğileceklerini kendi görüşleri belirleyecektir.

Tunus'taki kongreye katılmamamıza karşın, FKGB genel sekretaryası, bize, ayrılmış bir grup olarak değil de ilerici Filistinli kadınlar olarak faaliyetlerine davet etmeyi sürdüreceklerini bildirdiler. Genel sekretaryada ve Tunus'ta kurulan yönetim kurulunda temsil edilmiyoruz, fakat biz kendimizi birliğin üyesi olarak görüyoruz, çünkü bu birliğin kuruluşuma çok büyük ölçüde katıldık. Kaybetsek de her şubedeki seçimlere girdik. Sağın salt kendi çizgisini destekleyecek olanları getirme politikasına karşı çıkacağız, çünkü birlik bu değildir.

Bazı şubelerdeki seçimlere ilişkin olarak iyimseriz. Özellikle Lübnan ve Suriye'de, herkese katılma olanağı veren demokratik seçimler olacaktır. Sağın hatalarını tekrarlamayacağız. Onbeş yasal şubede seçimler yapılacak; bazı şubeler sağcılar tarafından salt seçim amaçlarıyla kuruldu, fakat 50 üyelik yeter sayıyı tutturamadılar. Sağ kanadın insanları, salt politikalarını destekleyen ellere sahip olmak için kullanması gerçek bir zorluk.

Samimi olursak, bu durummden salt sağı suçlamıyoruz. Birlik başladığından bu yana birlik faaliyetindeki politikaları budur ve FUA'daki politikalarına da koşuttur. Aynı zamanda ilerici güçleri de suçluyoruz, onlar sağa karşı çıkmak için alternatif bir birlik sunamadılar. DHKC'yi Halk Mücadele Cephesi'ni ve İslam Abdel Hadi'yi göz önüne alalım, bunların hepsi de ilerici olarak hâlâ birlikte çalışıyorlar. Bunlara bir son vermeli ve birliğin zeminince sınırlanmamalılar. Onların oynayacakları rol, ilerici güçlerin dengeyi sağın aleyhine çevirmek olmalıdır.

Bu anlamda solun karşılaştığı sorunlardan somut bir örnek vereceğim. Birkaç gün önce FKGB'nin Katar'daki Şubesinde seçimler vardı. FHKC kadınları, Ammen anlaşmasını ve Kahire bildirisini yerme temelinde seçim sürecini yürütmek istedi. Ancak DHKC farklı bir tavır takındı. DHKC'nin politikası, siyasal bedeli ne olursa olsun, birlik platformunda kalmaktır. Hiçbir koşulda birlik faaliyetinin hiçbir biçiminden ayrılmayacaktır. Bize göre, birliğe katılımımızı siyasal boyut belirler. Benim görüşüme göre, DHKC, Halk Kurtuluş Mücadelesi ve Isam Abdel Hadi önderlik organlarından ayrılarak birleşik bir tutum alsaydı, ilerici güçlerin yararına tümüyle yeni bir durum empoze edebilirdi. Bir ayrılıktan değil, yeni bir durumdan söz ediyorum. Sağ, lider kadroların üçte ikisini elinde tutuyor şu an. Sol güçler azınlık olarak en fazla muhalefet edebilirler. ■

TOPLUMUMUZDA KADIN DİNAMİĞİ

Şimdı hareket zeminimizi daha güncele kaydıralım

Bugüne kadar toplumsal yaşama maledilmeye çalışılan her ilerici girdi karşısında gericiliğin isyan bayrağı "kadın" olmuştur, dedik. Bugün isee gericilik ileriye doğru bir hamle daha yapmakta; bu hamlede de kadını bir mızrak ucu gibi kullanmaktadır. Hamlenin kendisi resmi üst yapıda gerici ideolojinin kurumlaşmasını sağlamaktır. 12 Eylül yenilgisiyle gerileyen devrim ve demokrasi güçlerini bulundukları mevzilerden daha da geri püskürtmek için finans-kapitalin de desteği ile kadim tefeci-bezirganlığın devlet sınıflarını da parçalayarak bugüne kadar dışlandığı devlet içindeki yerini yine "kadın" silahı ile almaya çalışmaktır. Türban tartışmasının esası budur.

Kadına sahip çıkma, namusu koruma, kadına zaafla yumuşama ... Toplumsal bilinçaltının bütün eğilimleri kadın iğnesiyle patlatılarak sokağa, maddi yaşama dökülmektedir. Türban, liberal solcularımız ve sivil toplumcu sosyalistlerimizin de yardımıyla karşı-devrimci beyaz ordunun kara bayrağı haline sokulmaya çalışılmaktadır. Ve ne yazık ki devrimci ortamımız bütün somut politikalardan uzaklığıyla bu konuda da edilgen kalmaktadır.

Devrimci kadın, devrimci erkek, devrim, kadın beklememelidir. Faşizme, emperyalizme, sömürgeciliğe karşı direnişi yaygınlaştırmak ve kontrol edip yön vermek uğraşısında toplumsal dinamikleri harekete geçirici unsur olarak kadın sorununa her zamankinden on kat daha ciddi, bilimsel ve programatik yaklaşılmalıdır. Kadınlarımız hiç değilse son on yılın cezaevleri pratiğiyle bunu hak etmişlerdir. Ayrıca unutmamalıyız ki "kadını erkekler egemenliği ve saltanatı istediği denli *hiçe* saysın onun kritik *hepliğe* varan momentleri kaçınılmaz olabilir. O tepki bütün yasak edilmiş güçler gibi yer altında gizli, sağır derinden derine işleyen bir güçtür."

Bu gücün pimi gönüllü ya da gönülsüz karşı devrimin elinde bırakılmamalıdır. Kadın sorunu bu denli somut bir strateji ve taktik konusudur. ■

TÜRKİYE'DE SOSYAL DEMOKRASİ VE AÇMAZLARI

17. Sarp Kuray, *12 Eylül Nedir*, s.33-34.
18. Hikmet Bila, *CHP Tarihi*, s.480
19. Sarp Kuray, *12 Eylül Nedir*, s.42
20. Yiğit Gülöksüz, *Yankı*, sayı 671
21. Aydın Güven Gürkan, *Tercüman*, 8 Ocak 1986
22. Taha Akyol, *Tercüman*, 8 Ocak 1986
23. Rauf Tamer, *Tercüman*, 8 Ocak 1986
24. Bülent Ecevit, *Yeni Gündem*, sayı 11
25. Halil Tunç, *İkibine Doğru*, sayı 9
26. Mümtaz Soysal, *Milliyet*, 25 Mart 1987 ■

KIVILCIM 89 AYLIK SİYASİ GAZETE Sayı : 2 ● MART 1989

● Sahibi : Hasan Çako ● Yazıişleri Müdürü : Hakan Etyemez
● Yazışma Adresi : Mithatpaşa Caddesi, Mithatpaşa İş Hanı No : 48 Kat : 5 -82 Beyazıt - İSTANBUL
● Dizgi : Bibliotek Dizgi ● Baskı : Özgün Ofset ● Dağıtım : Hürriyet Holding Dağıtım A.Ş.

OTOMOBİL-İŞ'TE MUHALEFET

7- Uluslararası işçi kuruluşlarıyla elele vererek insan hakları ve Birleşmiş Milletler Kurulu amaç ve araçlarını kitaptan yaşama geçirmek ve işbirliği yapmak,

8- Gizli-açık işsizleri manevi üyesi bilerek örgüt gücüne kavuşturmak,

9- Hizmet aktinden, genel sözleşmenin, mesleğin ortak çıkarlarından ve sigortalarda üyelerinin haklarını aramalarına her türlü hukuki yardımı sağlamak,.

10- Üyelerin mesleki bilgilerini arttırmak,

11-Üyelerin genel kültürlerini geliştirmek için gereken her türlü büro, yayın, konferans, okul vb. açıp organize etmek ve her değerli ulusal ve insani kurumla bu yolda yardımlaşmaya girmek,

12- Üyelerin boş zamanlarını doğruya, iyiye, güzele yöneltmek,

13- İşçi sağlığı ve işçi sporu için en modern girişimlerde bulunmak,

14- Uluslararası emperyalizmin ekonomik, askeri, kültürel tahakkümüne, savaş kışkırtıcılığına ve nükleer silahların üretilmesine karşı olmak... gibi daha da çoğaltılabilecek çalışmalarda bulunmak, sendikaların en temel amaçlarındandır.

SENDİKALARIN ÇALIŞMA YÖNTEMLERİ

a- İşyerlerinden genel merkeze, üyelerden genel başkana kadar tüm aşamalardaki sendikal işleyişlerde biricik kural en geniş demokrasi olmalıdır.

b- Demokratik sendikacılığın temel ilkesi, "demokratik merkeziyetçiliktir". Bütün sendikal organların üyeler arasından ve üyeler tarafından seçilmelerini sağlayarak, her aşamada tabanın söz ve karar sahibi olma ilkesi laftan hayata geçirilip, demokratik merkeziyetçilik ilkesiyle bütünleştirilmelidir.

c- Kararların alınmasında tartışma, eleştiri-özeleştiri ve ikna yöntemleri en demokratik biçimde yaşama geçirilmelidir.

d- Eleştiri-özeleştirinin amacı işçi sınıfı mücadelesini daha iyiye ve daha doğruya götürmek olmalıdır.

e- Sendikal görevlerde gönüllülük esas alınmalıdır. İşçiler çıkarlarına hizmet etmediğini düşündükleri yöneticileri, yine işçilerin çoğunluğunun kararıyla kolayca değiştirebilmelidirler.

SENDİKALARIN ÇALIŞMA PROGRAMI

Genel olarak yukarıda açmaya çalıştığımız taleplerle birlikte sendikaların amaçları ve işleyişlerine yönelik önerilerimizin yanında gerçek anlamda sınıf ve kitle sendikacılığı ilkelerini yaşama geçiren sendikacılığın çalışma programına yönelik önerilerimiz ise şunlardır:

1- Sendikalarda örgütlenme anlayışımız:

a- Öncelikle sendikal örgütlenmelerde işyeri komiteleri esas alınmalıdır.

b- Sendikaların örgütlenme temeli fabrikalardır. Küçük büyük demeden bütün işyerleri örgütlenmelidir.

c- Her şubede birer örgütlenme komitesi oluşturulmalıdır. Bu komiteler işyeri örgütlenmelerinde, şube örgütlenme sekreterliği ve genel merkez örgütlenme dairesine bağlı olarak çalışmalıdırlar.

d- Sendikal örgütlenme dairesi aylık çalışma raporunu şube yönetim kuruluna ve şube temsilciler kuruluna sunmalıdır.

2- Sendikalardaki Toplu Sözleşme Anlayışımız:

a- Öncelikle her işyerinde bir TİS komitesi oluşturulmalı ve bu komiteler adına katılan birer üye ile şube yöneticilerin de içinde bulunduğu bir şube TİS komitesi oluşturulmalıdır. Ayrıca her şube TİS komitesinden katılacak ikişer ikişer kişiden ve genel merkez yöneticilerinin en az birinin içinde bulunduğu genel merkez TİS komitesi oluşturulmalıdır.

b- Bu komite Toplu Sözleşme Dairesine bağlı olarak, sözleşmelerin kotarılmasına katkıda bulunmalıdır.

c- Sözleşme görüşmelerinin her aşamasında mutlaka işçi temsilcileri bulunmalıdır. Ve gelişmelerden anında işçiler haberdar edilmelidir. Toplu sözleşmeyi imzalama ve grev kararları mutlaka işçilerin onayıyla alınmalıdır.

d- Toplu sözleşmelerin süresi 1 yıl olmalıdır.

e- Ücret zamları "Seyyanen" (eşitçe) olmalıdır. İşçileri birbirine düşürmeyi amaçlayan "yüzdelik" ve "gruplandırma" sistemlerine şiddetle karşı çıkılmalıdır.

3- Sendikalardaki Eğitim Anlayışımız

a- Üye işçiler işçi sınıfı bilimi doğrultusunda sürekli ve yaygın eğitimden geçirilmelidir. Bu eğitimler kısa ve uzun süreli olmak üzere verilmelidir. Kısa süre eğitimler genel sendikal işleyişlere yönelik olmalı, uzun süreli eğitimler ise işçilere sınıf bilinci vererek öncü işçiler yaratmayı hedeflemelidir.

b- Her şubede, yöneticilerin de içinde bulunduğu birer basın-yayın eğitim komitesi oluşturulmalıdır. Bu komite (a) şıkkında belirttiğimiz eğitim anlayışını yaşama geçirmek için genel merkez eğitim dairesine bağlı olarak çalışmalarını yürütmelidir.

c- Şubeler bazında işçilerin kendi kendilerini eğitmelerine yönelik özerk amatör eğitim komiteleri oluşturulmalıdır.

4- Sendikalardaki Harcamalara Bakışımız:

a- Öncelikle bütün sendikal harcamalarda tutumluluk esas alınmalıdır.

b- Şubeler yaptıkları harcamalardan şube temsilcileri meclisine, genel merkez de genel temsilciler meclisine bilgi vererek harcamalarını temsilcilerin denetimine açık tutmalıdırlar.

c- Sendikalar bütçelerinin en az % 10'unu eğitim harcamalarına ayırmalıdırlar.

d- Yönetici ve personelin maaşları, o işkolundaki kalifiye işçinin aldığı ücreti geçmemelidir.

e- Sendika harcamalarında şubelere daha fazla harcama yetkisi ve inisiyatifi verilmelidir.

SENDİKAL BİRLİK

Muhalefet hareketi olarak öncelikle, işçi sınıfı mücadelesini daha ileriye götürebilmek için elimizdeki mevziler (bağımsız veya değişik konfederasyonlara bağlı sendikalar) daha da geliştirilmelidir. Buna bağlı olarak yeterli gücün olgunlaşmasından sonra, DİSK'in hatalarından arınmış devrimci işçilerin en geniş katılımıyla oluşacak Türk-İş'e alternatif yeni bir konfederasyonun kurulmasının şartları araştırılmalıdır.

SONUÇ

Bizler buraya kadar sendikal ilkeler ve sendikamızda yaşama geçirmeyi hedeflediğimiz doğrulara ilişkin görüşlerimizi açmaya çalıştık. Bugün sendikamız yönetiminde bulunan bazı anlayışlar bizim bu görüşlerimizi her ne kadar kabul ediyor görünüyorlarsa da, özünde bu görüşlerin yaşama geçmesi için hiçbir çaba göstermemişlerdir.

Muhalefet hareketi olarak bundan sonra da değişik çalışma yöntemleri ile etkinliklerimiz devam edecektir. Bu çalışmalarımız:

Çeşitli işkollarındaki muhalefet hareketleri ve ilerici sendikalar ile ilişkiye geçmek, genel-özel sorunların tartışılması ve işçi sınıfı biliminin daha çok kitleye iletilmesi için çeşitli toplantılar tertiplemek, görüşlerimizin işçi arkadaşlarımızın arasında yaygınlaştırılması için yazı, bülten vb. gibi araçlardan yararlanmak şeklinde olacaktır.

Bizler Otomobil-İş içinde, çalışma yapan farklı düşüncelere sahip bir grup işçi olarak, yukarıda belirttiğimiz ilkeler çerçevesinde mücadele etmek için biraraya geldik. Amacımız Otomobil-İş sendikası içinde sınıf ve kitle sendikacılığı ilkelerini yaşama geçirmektir. Bu önerilerimiz her zaman eleştiriye ve geliştirmeye açık olup değerlendirilmelidir. Bizler bu yolda davranmak için sendikamızda mücadele eden anti-faşist, anti-emperyalist, anti-şovenist, samimi ve dürüst herkesle çalışmaya hazırız. ■

Kıvılcım AYLIK SİYASİ GAZETE SAYI: 2 MART 1989

OTOMOBİL-İŞ'TE DEVRİMCİ MUHALEFET

Bağımsız Otomobil-İş sendikasında yöne-time karşı muhalefeti yürüten bir grup işçinin gazetemize gelerek, gerek Otomobil-İş'in faali-yetlerine bakışını, gerekse genel olarak sendikal mücadelenin nasıl olması gerektiğine ilişkin görüşlerini içeren açıklamalarını olduğu gibi yayınlamayı görev biliyor ve yazılarımız arasına alıyoruz.

Ülkemizdeki egemen olan kapitalist sistem, içinde bulunduğu ekonomik krizi aşamamıştır. Rejimin bütün hayatiyeti, uluslararası emperyalist finans kurum ve kuruluşlarına olan borçların ödenebilmesine göre organize edilmiştir. Ve bugün Türkiye 45 milyar doları aşan bir borcun altında her an uluslararası tekelci sermayenin istemlerine göre davranma yetkisini korumak zorundadır. Bu borç yükü ve zorundalık doğrudan toplumumuzun tek değer yaratıcısı olan emekçi yığınların ve özellikle de işçi sınıfının yaşam koşullarına yansımıştır.

Dolayısıyla 12 Eylül'den bu yana geçen zaman içinde proletaryanın satın alma gücü her geçen gün büyük ölçüde azalmıştır. Enflasyon karşısında asgari ücret giderek sadaka halini almaya başlamıştır. Ulusal gelirin paylaşımında uçurumlar inanılmaz boyutlara ulaşmıştır. Çok az sayıda insan, milli gelirin büyük bir kısmını kullanırken, milyonlarca işçi ve emekçi, dar gelirli, memur, esnaf geçinmek için insanlığından sıyrılma noktasındadır.

Bu durumda toplumsal bir patlamanın önlemlerini alma gereksinimi burjuvazi açısından kaçınılmazdır. Doğrudan devlet terörü ve baskının dışında en önemli önlem ise, başta proletarya olmak üzere tüm halkın örgütsüz bırakılışıdır. Öyle ki, siyasal örgütlenmeler bir yana, ekonomik-demokratik örgütlenmeler bile büyük yasal kısıtlamaların cenderesi altına sokulmuştur.

Ama bütün bunlara karşın sınıf mücadelesi olanca keskinliğiyle devam ediyor. Ve bu mücadelenin başarılmasında işçi sınıfının önderliği, artık yadsınamayacak kadar gün gibi ortadadır. Yine işçi sınıfının bu önderlik görevini tam anlamıyla yerine getirebilmesinde metalürji işçilerini çok büyük sorumluluklar beklemektedir. Öyle ki yaygın bir deyime göre metal işçileri "işçi sınıfının lokomotifidir." Fakat ülkemizde metal işçilerinin bu görevini tam anlamıyla yerine getirebildiğini söylemek ne yazık ki mümkün değildir. Çünkü Türkiye Metal İşçisi bugün için mücadelesinde kendisine önderlik edebilecek gerçek anlamda bir sınıf sendikasına sahip değildir. Bundan dolayıdır ki, başlatılan bir takım haklı mücadele girişimleri parababaları tarafından rahatlıkla boğulabilmektedir.

Ancak hemen şunu belirtmek gerekiyor ki, metal işçisi doğru önderlik yapıldığı sürece, dün olduğu gibi, bugün de, yarın da üzerine düşen görevi layıkıyla her zaman yerine getirmeye hazırdır.

Bizler metal işkolunda çalışan Otomobil-İş sendikasına üye bir grup işçiyiz. Amacımız sınıf ve kitle sendikacılığı ilkelerinin yaşama geçirildiği ve metal işçilerine doğru önderlik yapabilecek bir Otomobil-İş yaratmaktır. Elbette özel olarak sendikamızdaki bu mücadelemizin yanında, genel olarak da toplumsal mücadelenin başarılmasında aktif yer almak bizlerin temel görevlerindendir. Dolayısıyla çalışmalarımız Türkiye İşçi Sınıfı mücadelesinin de bir parçasıdır. Bizlerin Otomobil-İş'teki genel muhalefet çalışmaları her ne kadar 1986'lara kadar dayanıyorsa da, bugün için olması gereken canlılıktan çok uzaktır. Önceleri, değişik düşüncelere sahip arkadaşların birlikte olduğu düzenli bir yapının oluşturulmasıyla başlayan çalışmalarımız, daha sonraları gündemdeki bazı somut olayların ortadan kalkmasıyla birlikte ister istemez bir durgunluğa girdi.

Fakat bugün, bu olumsuzlukların bilincine vararak daha derli toplu hareket etmeye başlamış durumdayız. Öncelikle de şu ana kadar kağıt üzerinde yazılı bir programımızın olmamasının önemli bir eksikliğimiz olduğunu saptayıp davranışa geçtik. Ve muhalefet hareketimizi yeniden organik bir yapıya kavuşturduk. Bu birlikteliğimizin genel olarak sendikal mücadeleye bakış açısı ve sendikamızda gerçekleştirmeye çalıştığımız ilke ve görevleri şunlardır:

SENDİKALARIN GÖREV VE İLKELERİ

İşçi sınıfının ekonomik-demokratik haklarını savunan, genişleten ve bünyesinde topladığı kitleye sınıf bilinci veren demokratik kuruluşlar olarak sendikalar: Kapitalist sınıfın aşırı sömürüsü ve kötü çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve ücretlerin yükselmesi için mücadele ederler. Sigortalı, sigortasız işçilerin tümünü bağrında toplamak için çalışırlar. Biraz daha açarsak din, dil, ırk, cinsiyet ayrımı yapmaksızın sorun ve çıkarları aynı olan kitleyi bünyesinde topladıkları için sendikalar birer kitle örgütleridirler. Yine bünyesindeki kitleye sınıf bilinci vermesinde ve sorunlara bakışı, işçi sınıfı bilimi doğrultusunda olmasından dolayı da sendikalar, birer sınıf örgütleridirler. Dolayısıyla işçi sendikaları, sınıfsal karakterleri ve temsil ettikleri kitlenin çıkarları gereği, burjuva devletten ve burjuva partilerden bağımsız olmalıdırlar. Her ne kadar sendikalar, işçi sınıfının partisinin politik önderliğini kabul etseler de kendilerini parti olarak göremezler. Ve yukarda belirttiğimiz özellikler de sendikaların partilerden ayrı olduklarını göstermektedir. Ayrıca emperyalizme, faşizme, şovenizme, sömürüye ve her türlü gericiliğe karşı mücadele etmek, düzenin sonuçlarıyla sınırlı kalmayan ve esas olarak nedenlerini ortadan kaldırmayı hedefleyen mücadeleler içine girmek, yine uluslararası işçi sınıfıyla ve diğer emekçilerle dayanışmaya girmek sendikaların temel görevlerindendir.

Genel anlamda sendikalara bakış açımızı belirttikten sonra sendikal mücadeledeki taleplerimiz ise şunlardır: Türkiye işçi sınıfının sendikal mücadelesi önündeki en önemli görev sarı sendikacılığın yasal dayanaklarına karşı mücadele etmek ve işçi sınıfının demokratik mücadele haklarına kavuşmasını sağlamaktır. 1982 Anayasası, 2821-2822 sayılı yasalar ile 1475 sayılı iş yasası sınıf mücadelesinin önüne konan başlıca yasal dayanaklardır. Genel olarak bu yasal düzenlemelere karşı verilecek mücadelelerin yanında, aşağıda maddeleştirdiğimiz genel talepler içinde örgütlü mücadeleler içine girmek gerekmektedir:

1- Tüm çalışanlar (memur, öğretmen, asker, polis, vb.) özgürce sendika kurabilmelidirler.

2- Sendikaların mali ve idari denetiminden üye işçiler sorumlu olmalıdırlar.

3- Sendika tüzüklerine yasal kısıtlamalar getirilmemelidir.

4- Gerekçe ne olursa olsun işverenlerin işçi ücretlerinden kesinti yapmaları yasaklanmalıdır.

5- Üyelik aidatının nasıl toplanacağı sendikaların tüzüğünde belirtilmelidir. Ve üyelik aidatı elden toplanmalıdır.

6- % 10 barajı kal-dırılmalıdır.

7- İşyerinde yetkili sendikanın belirlenmesinde gizli oy, açık sayım esasına dayanan referandum yasallaşmalıdır.

8- Bazı işkollarındaki grev yasağı kaldırılmalı ve hükümetin grevleri erteleme yetkisi olmamalıdır.

9- Grev hakkına bir sınır konmamalı, hak grevi, dayanışma grevi, gibi grevler yapılabilmelidir.

10- Arabuluculuk makamı ve YHK kaldırılmalıdır. Ve toplu sözleşmelere müdahale edilmemelidir.

11- İş yasasının 13. 17. ve 24. maddeleri yasadan çıkarılmalıdır.

12- Sendika yöneticisi olabilmek için yöneticilerde aranan 10 yıllık işçi olma zorunluluğu kaldırılmalıdır.

13- 1 Mayıs işçi sınıfının birlik, mücadele günü ve bayramı olarak kutlanmalıdır.

14- 40 saatlik iş haftası yasallaşmalıdır.

15- İşçilerin ücretleri haftalık olarak ödenmelidir.

16- DİSK açılmalı ve mal varlığı gerçek sahipleri olan işçilere derhal geri verilmelidir.

17- İşyeri doktorları sendika emrine verilmelidir.

Genel anlamda gerçekleşmesini istediğimiz bu sendikal taleplerin yanında özel olarak da sendikaların amaçları ve çalışma yöntemlerine ilişkin önerilerimiz ise şunlardır:

SENDİKALARIN AMAÇLARI

1- İşkolunda çalışanların daha iyi yaşam koşullarına kavuşabilmesi için iyi bir toplu sözleşme yapmak,

2- Bilimsel düşünce ve davranış kurallarını işçi sınıfı mücadelesinde en etkin bir araç olarak kullanmaya çalışmak,

3- Toplumdaki tüm çalışanların sendikal örgütlülüğe kavuşmasına yönelik çalışmalar yapmak,

4- İşsizlik ve benzeri sigortaların kurulması için mücadele etmek,

5- Yardımlaşma sandıkları kurmak ve paranın enflasyon-deflasyon gibi oynaklarında işgücünün değerini gözeten kontrolu sağlamak,

6- Her türlü çalışanların ve sendikasızların da ortaklığıyla karma veya basit (üretim, tüketim, yapı vb.) kooperatifleri yaratmak,

Devamı 15. sayfada